

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 6.290 STRAIPSNIO 1, 3 DALIŲ, 6.1015 STRAIPSNIO 1 DALIES, LIETUVOS RESPUBLIKOS TRANSPORTO PRIEMONIŲ VALDYTOJŲ CIVILINĖS ATSAKOMYBĖS PRIVALOMOJO DRAUDIMO ĮSTATYMO (2004 M. KOVO 5 D. REDAKCIJA) 19 STRAIPSNIO 10 DALIES, LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1991 M. GRUODŽIO 5 D. NUTARIMU NR. 530 „DĖL ASMENŲ DRAUDIMO VALSTYBĖS LĖŠOMIS IR KOMPENSACIJŲ MOKĖJIMO JUOS SUŽEIDUS ARBA JIEMS ŽUVUS RYŠIUM SU TARNYBA SĄLYGŲ“ PATVIRTINTŲ ASMENŲ DRAUDIMO VALSTYBĖS LĖŠOMIS IR KOMPENSACIJŲ MOKĖJIMO JUOS SUŽEIDUS ARBA JIEMS ŽUVUS RYŠIUM SU TARNYBA SĄLYGŲ 26 PUNKTO (2002 M. GRUODŽIO 23 D. REDAKCIJA), LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2004 M. BIRŽELIO 23 D. NUTARIMU NR. 795 „DĖL EISMO ĮVYKIO METU PADARYTOS ŽALOS NUSTATYMO IR IŠMOKOS MOKĖJIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ PATVIRTINTŲ EISMO ĮVYKIO METU PADARYTOS ŽALOS NUSTATYMO IR IŠMOKOS MOKĖJIMO TAISYKLIŲ 49 PUNKTO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2012 m. balandžio 18 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Egidijaus Bieliūno, Tomos Birmontienės, Prano Kuonio, Gedimino Mesonio, Egidijaus Šileikio, Romualdo Kęstučio Urbaičio, Dainiaus Žalimo,
sekretoriaujant Sigutei Brusovienei ir Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Seimo atstovams Seimo nariui Žilvinui Šilgaliui ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento Civilinės teisės skyriaus vedėjai Dainai Petrauskaitei,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovams Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisinio atstovavimo skyriaus vedėjai Julianai Ostrouch, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Teisės skyriaus vedėjo pavaduotojai Gintarei Vizbaraitei, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Teisės skyriaus vedėjo pavaduotojui Ježiui Miskiui ir Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento Draudimo ir specialios finansinės veiklos skyriaus vyriausiajai specialistei Jovitai Burlėgienei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2012 m. balandžio 2 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 37/2008-11/2009-7/2010-22/2010-34/2010-56/2010-116/2010-126/2010-10/2011-12/2011-13/2011-24/2011 pagal:

1) Vilniaus miesto 2 apylinkės teismo prašymus (Nr. 1B-35/2008, 1B-23/2010, 1B-139/2010, 1B-13/2011), Lietuvos apeliacinio teismo prašymą (Nr. 1B-10/2009), Molėtų rajono apylinkės teismo prašymą (Nr. 1B-128/2010), Vilniaus apygardos teismo prašymą (Nr. 1B-9/2011), Klaipėdos miesto apylinkės teismo prašymą (Nr. 1B-11/2011) ištirti, ar:

– Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjų, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį ribų, neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjų, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų regreso teisės reikalauti žalos atlyginimo iš ją padariusio asmens taikymo apimties, neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

2) Kauno apygardos teismo prašymą (Nr. 1B-6/2010) ištirti, ar:

– Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį ribų, neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek, pasak

pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų regresio teisės reikalauti žalos atlyginimo iš ją padariusio asmens taikymo apimties, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 „Dėl Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“ patvirtintų Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų 26 punktas (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tuo aspektu, kad, pasak pareiškėjo, regresio teisė išieškoti išmokėtas draudimo sumas ir kompensacijas iš žalą padariusių juridinių ir fizinių asmenų yra nustatyta Vyriausybės nutarimu, o ne įstatymu, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 „Dėl Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“ patvirtintų Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų 26 punktas (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tiek, kiek, pasak pareiškėjo, jame nėra nustatyta aiškios kompensacijas pagal Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto patvirtinimo įstatymu patvirtinto Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnį išmokėjusių įstaigų regresio teisės į žalą padariusį asmenį taikymo apimties, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

3) Vilniaus apygardos teismo prašymą (Nr. 1B-46/2010) ištirti, ar:

– Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį ribų, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškios socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, sąvokos, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų regresio teisės reikalauti žalos atlyginimo iš ją padariusio asmens taikymo apimties, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui,

konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų sąvokos, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.1015 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje draudžiama draudiko subrogacija į žalą padariusį asmenį draudimo nuo nelaimingų atsitikimų atveju, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, taip pat laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 „Dėl Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“ patvirtintų Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų 26 punktas (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tuo aspektu, kad, pasak pareiškėjo, regresio teisė išieškoti išmokėtas draudimo sumas ir kompensacijas iš žalą padariusių juridinių ir fizinių asmenų yra nustatyta Vyriausybės nutarimu, o ne įstatymu, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 „Dėl Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“ patvirtintų Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų 26 punktas (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tiek, kiek, pasak pareiškėjo, jame nėra nustatyta aiškios kompensacijas pagal Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto patvirtinimo įstatymu patvirtinto Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnį išmokėjusių įstaigų regresio teisės į žalą padariusį asmenį taikymo apimties, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 „Dėl Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių patvirtinimo“

(2008 m. vasario 24 d. redakcija) patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių 55 punktas tiek, kiek, pasak pareiškėjo, jame nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokos, ligos pašalpos, netekto darbingumo pensijos ar kompensacijos, mokamos pagal teisės aktus dėl eismo įvykio metu patirto sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, ir laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

4) Vilniaus apygardos teismo prašymus (Nr. 1B-71/2010, 1B-23/2011) iširti, ar:

– Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį ribų, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų regreso teisės reikalauti žalos atlyginimo iš ją padariusio asmens taikymo apimties, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 „Dėl Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“ patvirtintų Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų 26 punktas (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tuo aspektu, kad, pasak pareiškėjo, regreso teisė išieškoti išmokėtas draudimo sumas ir kompensacijas iš žalą padariusių asmenų yra nustatyta Vyriausybės nutarimu, o ne įstatymu, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Konstitucinio Teismo 2012 m. kovo 26 d. sprendimu šie pareiškėjų prašymai buvo sujungti į vieną bylą ir jai suteiktas numeris 37/2008-11/2009-7/2010-22/2010-34/2010-56/2010-116/2010-126/2010-10/2011-12/2011-13/2011-24/2011.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

1. Visų pareiškėjų – Vilniaus miesto 2 apylinkės teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, Kauno apygardos teismo, Vilniaus apygardos teismo, Molėtų rajono apylinkės teismo, Klaipėdos miesto

apylinkės teismo prašymai ištirti Civilinio kodekso (toliau – ir CK) 6.290 straipsnio 1, 3 dalių atitiktį Konstitucijai grindžiami šiais argumentais.

1.1. Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad asmeniui padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimą nustato įstatymas. Mokant išmokas, pagal Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą valstybės prievolė jas mokėti nėra siejama su deliktine civiline atsakomybe. Taigi tokios išmokos negali būti laikomos žalos atlyginimu deliktinės civilinės atsakomybės požiūriu, nes jų dydis nėra pagrįstas konkrečiu atveju padarytos žalos dydžio nustatymu, apskaičiavimu ir išreiškimu piniginiu ekvivalentu. Pagal CK 6.290 straipsnio 1 dalį visos socialinio draudimo išmokos įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, o pagal to paties straipsnio 3 dalį visas draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos įgyja regresio teisę į žalą padariusį asmenį, išskyrus atvejus, kai draudimo įmokas už nukentėjusįjį mokėjo žalą padaręs asmuo. Taigi pareiškėjams kyla abejonų, ar įstatymų leidėjas, nenustatęs, kiek išmokėtos socialinio draudimo išmokos įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, taip pat kiek jos gali būti regresio tvarka išieškotos iš žalą padariusio asmens, nenukrypo nuo Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų žalos atlyginimo instituto principų.

1.2. Pareiškėjų teigimu, ginčijamu teisiniu reguliavimu konstitucinė valstybės pareiga teikti socialinę paramą perkeliama žalą padariusiam asmeniui, nes Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos išmokėtos socialinio draudimo išmokos, kurios negali būti laikomos žalos atlyginimu deliktinės civilinės atsakomybės požiūriu, pagal CK 6.290 straipsnio 1 dalį įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, o pagal to paties straipsnio 3 dalį jas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos įgyja regresio teisę į žalą padariusį asmenį. Taip yra pažeidžiamas Konstitucijos 52 straipsnis, taip pat proporcingumo principas, nes minėtas asmuo privalo atlyginti daugiau žalos nei realiai jos padaryta.

1.3. Pareiškėjai abejoja, ar įstatymų leidėjui nenustačius, kiek išmokėtos socialinio draudimo išmokos įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, taip pat kiek jos gali būti regresio tvarka išieškotos iš žalą padariusio asmens, nėra pažeidžiamas asmenų lygybės principas. Pareiškėjų teigimu, ginčijamu teisiniu reguliavimu valstybės ir jos konstitucinę socialinę pareigą įgyvendinančių institucijų turtiniai interesai yra ginami labiau nei žalą padariusio asmens interesai.

1.4. Abejonės dėl CK 6.290 straipsnio 1, 3 dalių atitikties konstituciniam teisinės valstybės principui (konstituciniams teisinio tikrumo, teisinio aiškumo, teisinio saugumo imperatyvams) iš esmės kyla dėl to, kad pagal oficialiąją konstitucinę doktriną teisinis reguliavimas privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti suformuluotos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių. CK 6.290 straipsnio 1, 3 dalyse nustatyto teisinio reguliavimo neaiškumas, neapibrėžtumas ir kiti trūkumai grindžiami Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojama teismų praktika sprendžiant su socialinio draudimo įstaigų regresio teisės taikymu susijusias bylas. Prašyme teigiama, kad minėta teismų praktika yra nenuosekli ir prieštaringa, nes pačiu įstatyme įtvirtintu reguliavimu nėra

nustatyta aiškių, vienareikšmių įskaitymo teisės ir regreso teisės taikymo ribų, dėl to žalą padariusio asmens deliktinės civilinės atsakomybės dydis gali skirtis.

2. Pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo prašymas (Nr. 1B-46/2010) ištirti, ar CK 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje nėra nustatyta aiškios socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, sąvokos, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, taip pat ar CK 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų sąvokos, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, iš esmės yra grindžiamas tais pačiais argumentais, kaip ir prašymas ištirti CK 6.290 straipsnio 1 dalies tiek, kiek joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį ribų, ir CK 6.290 straipsnio 3 dalies tiek, kiek joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų regreso teisės reikalauti žalos atlyginimo iš ją padariusio asmens taikymo apimties, atitiktį toms pačioms Konstitucijos nuostatoms.

To paties pareiškėjo prašymas ištirti CK 6.1015 straipsnio 1 dalies, Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalies, Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 „Dėl Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – ir Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 795) (2008 m. vasario 24 d. redakcija) patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – ir Taisyklės) 55 punkto atitiktį Konstitucijai grindžiamas šiais argumentais.

2.1. Vidaus tarnybos statuto patvirtinimo įstatymu patvirtintame Vidaus tarnybos statute (toliau – ir Vidaus tarnybos statutas) yra įtvirtintas privalomas pareigūnų gyvybės ir sveikatos visam jų tarnybos laikui valstybės biudžeto lėšomis draudimas nuo nelaimingų atsitikimų tarnyboje, nuo nelaimingų atsitikimų, susijusių su tarnyba, nuo nelaimingų atsitikimų vykstant į tarnybą ar grįžtant iš jos, t. y. juo reguliuojami privalomojo draudimo santykiai. Pagal draudimo teisės doktriną tai yra suminis, o ne nuostolių draudimas, todėl išmokos pagal tokią draudimo rūšį nėra pagrįstos konkrečiu atveju padarytos žalos dydžio nustatymu, apskaičiavimu ir išreiškimu piniginiu ekvivalentu. Taigi yra pagrindo manyti, kad suminio draudimo atveju regresas negalimas ir šiuo atveju taikytina įstatymo analogija – CK 6.1015 straipsnio 1 dalis, kurioje numatyta, kad subrogacija netaikoma ir negalima draudimo nuo nelaimingų atsitikimų bei ligos draudimo atveju. Taigi suminio draudimo atveju draudikas neįgyja subrogacijos teisės į žalą padariusį asmenį draudimo nuo nelaimingų atsitikimų bei ligos atveju, o Socialinio draudimo įstaigai tokia teisė ir suminio draudimo atveju numatyta Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatyme,

Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme ir CK 6.290 straipsnio 3 dalyje. Pareiškėjui kyla abejonių, ar taip nėra įteisinta pirmenybė ginti valstybės institucijų interesus, palyginti su privataus draudiko interesais, ir ar nėra pažeidžiamas konstitucinis asmenų lygybės įstatymui principas, kai realizuojamas atgręžtinis reikalavimas atsakingam už žalą asmeniui suminio draudimo nuo nelaimingų atsitikimų ir ligos atveju. Pareiškėjas taip pat abejoja, ar nėra pažeidžiamas konstitucinis teisinės valstybės principas, nes toks teisinis reguliavimas nėra aiškus ir darnus, juo sukuriamas vidinis civilinės teisės normų ir principų prieštaravimas.

2.2. Abejonės dėl Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 19 straipsnio 10 punkto (2004 m. kovo 5 d. redakcija) ir Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Taisyklių (2008 m. vasario 13 d. redakcija) 55 punkto atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui tiek, kiek juose nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, taip pat laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, iš esmės grindžiamos tais pačiais argumentais, kaip ir dėl CK 6.290 straipsnio 1 dalies atitikties toms pačioms Konstitucijos nuostatomis. Pasak pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo, nei Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatyme, nei Taisyklėse nėra nuostatos dėl kompensacijų, mokėtinų pagal Vidaus tarnybos statutą, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį.

3. Pareiškėjų – Kauno apygardos teismo prašymas (Nr. 1B-6/2010) ir Vilniaus apygardos teismo prašymai (Nr. 1B-46/2010, 1B-71/2010, 1B-23/2011) ištirti Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 „Dėl Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“ (toliau – ir Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimas Nr. 530) patvirtintų Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų (toliau – ir Sąlygos) 26 punkto (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) atitiktį Konstitucijai grindžiami šiais argumentais.

3.1. Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad asmeniui padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimą nustato įstatymas. Vidaus tarnybos statute nustatyti atvejai, kada pareigūnams yra išmokamos draudimo išmokos bei kompensacijos, susijusios su privalomuoju pareigūnų gyvybės ir sveikatos draudimu nuo nelaimingų atsitikimų tarnyboje, tačiau įstaigai, išmokėjusiai šias išmokas bei kompensacijas, atgręžtinio reikalavimo teisė nebuvo nustatyta. CK 6.290 straipsnio 3 dalyje yra nustatyta regreso teisė socialinio draudimo įstaigoms. Ši nuostata papildyta specialiuose įstatymuose – Valstybinio socialinio draudimo įstatyme, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme, tačiau nei pagal CK 6.290

straipsnio 3 dalį, nei pagal šiuos įstatymus Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – ir VRM) nėra socialinio draudimo įstaiga ir jam minėta teisė nėra nustatyta. Tokia teisė nustatyta tik Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte. Taip Vyriausybė įsiterpė į įstatymų leidėjo kompetencijos sritį.

3.2. Mokant Vidaus tarnybos statute (40 straipsnio 1, 3 dalyse) nustatytas kompensacijas pareigūnams prievolės mokėti tokias išmokas atsiradimas nesiejamas su žalą padariusio asmens deliktinės atsakomybės dėl asmens sužalojimo ar mirties kilimu. Taigi šiuo atveju išmokos praranda žalos kompensuojamąją funkciją ir tampa baudimu. Taip susidaro situacija, kai dalis konstatuotos žalos nėra pagrįsta konkrečiai apskaičiuoto padarytos žalos dydžio įvertinimu, dėl to kyla abejonių, ar toks žalos atlyginimas gali būti pripažintas teisingu.

Sąlygų 26 punkte nenustačius, kiek išmokėtos išmokos pagal Vidaus tarnybos statutą (40 straipsnio 1, 3 dalis) įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, taip pat kiek jos gali būti regreso tvarka išieškotos iš žalą padariusio asmens, kyla abejonių dėl tokio teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijos 30 straipsnio 2 daliai.

3.3. Kompensacijos, mokamos pareigūnams pagal Vidaus tarnybos statutą, nėra įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, nes tokių kompensacijų išmokėjimas pagal CK 6.249 straipsnio 1 dalį nepripažintinas žala, be to, jis laikytinas papildoma pareigūnų socialine garantija, kuri finansuojama ne iš „Sodros“, o iš valstybės biudžeto. Kita vertus, ginčijamu teisiniu reguliavimu konstitucinę valstybės pareigą teikti socialinę paramą perkeliant žalą padariusiam asmeniui yra pažeidžiamas Konstitucijos 52 straipsnis, taip pat proporcingumo principas, nes minėtas asmuo privalo atlyginti daugiau žalos nei iš tikrųjų jos padaryta, jeigu Policijos departamento prie VRM išmokėtos kompensacijos, mokamos pagal Vidaus tarnybos statutą, remiantis CK 6.290 straipsnio 1 dalimi įskaitomos į atlygintinos žalos dydį (jei šios kompensacijos prilyginamos socialinio draudimo įstaigų išmokoms), o pagal CK 6.290 straipsnio 3 dalį minėtas išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos, t. y. joms prilygintas Policijos departamentas prie VRM, įgyja atgręžtinio reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį.

3.4. Motyvuojant tuo, kad socialinio draudimo įstaigų išmokėtos išmokos pagal CK 6.290 straipsnio 1 dalį įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, o pagal Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnį išmokėtos išmokos į jį neįskaitomos, taip pat tuo, kad nei Vidaus tarnybos statute, nei jokiame įstatyme, kitaip nei Valstybinio socialinio draudimo įstaigoms, įstaigoms, išmokėjusioms draudimo išmokas ir kompensacijas pagal Vidaus tarnybos statutą, nenustačius regreso teisės išieškoti šias išmokas iš atsakingų asmenų, abejojama dėl Sąlygų 26 punkto atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai.

3.5. Abejonės dėl ginčijamos Sąlygų 26 punkto nuostatos atitikties konstituciniam teisinės valstybės principui grindžiamos tuo, kad „nėra aiškus ir darnus teisės normų turinys, <...> tokiu

teisiniu reguliavimu sukuriamas vidinis civilinės teisės normų ir principų prieštarumas“.

II

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovų Seimo narių Konstanto Ramelio, Juliaus Sabatausko, Žilvino Šilgalio ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento Civilinės teisės skyriaus vedėjos Dainos Petrauskaitės rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamos CK 6.290 straipsnio 1, 3 dalys, 6.1015 straipsnio 1 dalis, Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalis neprieštarauja Konstitucijai.

1. Suinteresuoto asmens – Seimo nario Ž. Šilgalio pozicija grindžiama šiais Seimo Teisės departamento išdėstytais argumentais.

1.1. Ginčijamos CK 6.290 straipsnio 1, 3 dalys išdėstytos CK 6 knygos XXII skyriaus „Civilinė atsakomybė“ trečiajame skirsnyje „Deliktinė atsakomybė“. Taikant CK normas, jos aiškinamos atsižvelgiant į šio kodekso sistemą bei struktūrą (CK 1.9 straipsnio 1 dalis). Nurodyto skyriaus 6.263 straipsnyje įtvirtintas pagrindinis deliktinės atsakomybės principas – visiškas žalos atlyginimas, kilęs iš Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto konstitucinio žalos atlyginimo principo. Jis reiškia, jog žalą būtina tiksliai įvertinti, kad nukentėjusiajam būtų atlyginta tiek, kiek jis iš tiesų prarado. Jeigu nukentėjusysis gavo daugiau nei jam padaryta nuostolių, tai gali būti kvalifikuojama kaip nepagrįstas praturtėjimas. Atlyginant daugiau nei iš tikrųjų padaryta žalos, civilinė atsakomybė siejasi ne tik su kompensuojamąja, bet ir su baudžiamąja funkcijomis, todėl yra pažeidžiamas konstitucinis žalos atlyginimo principas.

1.2. Aiškinant visiško žalos atlyginimo principą atsižvelgtina ir į teismų praktiką. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2008 m. lapkričio 17 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-7-496/2008 konstatavo: „<...> dėl įvairių veiksnių, pavyzdžiui, valstybės socialinės funkcijos įgyvendinimo, suteikiant visuomenės nariams būtinas ekonomines, socialines priemones, taip pat civilinės atsakomybės taikymo proceso trukmės ir galimybių tam tikrais atvejais pasiekti jos tikslų nebuvimo (atsakovui esant nemokiam), padaryta žala gali būti kompensuojama ne civilinės atsakomybės institutu, bet alternatyviais žalos kompensavimo būdais. Tačiau, atlyginus žalą alternatyviu jos kompensavimo būdu, išlieka alternatyvios kompensavimo sistemos ir civilinės atsakomybės santykis, nes tik civilinės atsakomybės taikymas suteikia galimybę daryti turtinio pobūdžio įtaką žalos padariusiam asmeniui. Tokias atvejais regreso teisė įgalina taikyti civilinę atsakomybę, nes valstybė ar jos įstaiga iš kalto dėl žalos padarymo asmens gali reikalauti išmokėtų sumų.“

1.3. CK 6.113 straipsnio, 6.280 straipsnio 1 dalies normos turėtų būti taikomos ir nustatant socialinio draudimo įstaigų regreso teisės apimtį. Todėl, viena vertus, socialinio draudimo įstaigos turi į žalą padariusį asmenį reikalavimo teisę dėl visų nukentėjusiajam dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo sumokėtų socialinio draudimo išmokų, išskyrus atvejus, kai nurodytos išmokos

viršija padarytą žalą. Kita vertus, jeigu dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo patirtų nuostolių dydis yra mažesnis už asmens (nukentėjusiojo) iš socialinio draudimo įstaigų gautą išmokų dydį, negalima nurodytų dydžių skirtumo išieškoti iš žalą padariusio asmens, nes tai neatitiktų pagrindinės, kompensuojamosios, civilinės atsakomybės funkcijos ir būtų pažeistas visiško žalos atlyginimo principas.

1.4. Remiantis teismų praktika (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. birželio 7 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-358/2004, 2007 m. spalio 16 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-400/2007, 2006 m. sausio 11 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-27/2006, 2008 m. lapkričio 17 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-7-496/2008) daroma išvada, kad iš Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų yra atlyginama tik turtinė žala. Todėl asmeniui iš Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo išmokėtos socialinio draudimo išmokos turėtų būti įskaitomos tik į asmeniui atlygintinos turtinės žalos dydį.

1.5 Statutiniai valstybės tarnautojai į kai kurių rūšių valstybinio socialinio draudimo schemas nėra įtraukti, tačiau jiems Konstitucijos 52 straipsnyje nustatytos teisės laiduojamos specialiuose jų tarnybą reglamentuojančiuose statutuose. Tai, kad išmokos mokamos iš valstybės biudžeto, nekeičia šių išmokų skyrimo ir mokėjimo tikslų bei paskirties. Jų dydžio nustatymo taisyklės pagrįstos valstybinį socialinį draudimą reglamentuojančiuose įstatymuose įtvirtintomis netektų kompensuojamų darbo pajamų skaičiavimo metodikomis. Vienkartinės ir periodinės išmokos (netekto darbingumo, našlių ir našlaičių pensijos), kurių dydis susietas su nukentėjusio ar žuvusio asmens turėtų (netektų) darbo (tarnybos) pajamų dydžiu, o jų mokėjimo tikslas – kompensuoti asmens netektas darbo (tarnybos) pajamas, prilygintinos išmokoms, tapačioms iš Valstybinio socialinio draudimo fondo mokamoms išmokoms. Šios išmokos įskaitytinos į atlygintinos turtinės žalos dydį.

1.6. Pažymima, jog teismų praktika dėl to, kad deliktinės civilinės atsakomybės institutas yra grindžiamas visiško žalos atlyginimo principu, o socialinio draudimo įstaigos turi regresio teisę į žalą padariusį asmenį dėl nukentėjusiajam sumokėtų tokio dydžio socialinio draudimo išmokų, kiek sumokėta žalos atlyginimo, yra nuosekli (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-1331/2002, 2004 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-304/2004, 2006 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-166/2006, 2007 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-400/2007, 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-496/2008). Teismų nuomonė skyrėsi dviem klausimais: 1) ar visos socialinio draudimo įstaigų išmokos laikytinos žalos atlyginimu pagal civilinę teisę, konkrečiai – dėl laidojimo pašalpos paskirties (ar tai socialinė parama, ar žalos atlyginimas); 2) ar regresio teisė į žalą padariusį asmenį yra absoliuti.

Daroma išvada, kad teisės taikymo problemas dėl socialinio draudimo įstaigų regreso teisės ir jos apimties lėmė socialinį draudimą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytas teisinis reguliavimas. Todėl teisės normos, kuriomis reguliuojama socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, paskirtis (atlyginti žalą ar kompensuoti kokius nors kitus praradimus), turėtų būti nustatyta valstybinį socialinį draudimą reglamentuojančiuose teisės aktuose, o ne Civiliniame kodekse.

2. Seimo nario K. Ramelio ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento Civilinės teisės skyriaus vedėjos D. Petrauskaitės paaiškinimuose išdėstyti panašūs argumentai, kaip ir Seimo nario Ž. Šilgalio paaiškinimuose, taip pat pateikiami kiti paaiškinimai.

2.1. Remiantis oficialiąja konstitucine doktrina, pagal kurią įstatymų leidėjas, vykdydamas pareigą priimti įstatymą ar įstatymus, nustatančius žalos atlyginimą asmeniui, naudodamasis jam suteikta diskrecija gali pasirinkti ir įstatyme arba įstatymuose įtvirtinti įvairius žalos atlyginimo būdus. Alternatyvių žalos kompensavimo būdų darbuotojo (pareigūno) sužalojimo ar mirties darbe (einant tarnybines pareigas) atveju nustatymas ne tik neprieštarauja Konstitucijai – taip yra įgyvendinta joje įtvirtinta įstatymų leidėjo pareiga.

2.2. Alternatyvūs žalos kompensavimo būdai, kai į žalos atlyginimo santykius įsiterpia valstybė, gali būti įvairūs: privalomasis socialinis draudimas, privalomasis draudimas nuo nelaimingų atsitikimų ir pan., kai įstatymų nustatyta tvarka žala apdraustam asmeniui kompensuojama iš draudimo lėšų arba žalą patyrusiam asmeniui ji kompensuojama iš valstybės biudžeto ar specialaus fondo. Kad ir kaip alternatyvus žalos kompensavimas vadinamas, jo funkcija yra, vadovaujantis solidarumo ir (arba) viešojo intereso apsaugos principais, užtikrinti socialinę tam tikrų asmenų grupių apsaugą.

2.3. Deliktinė teisė reglamentuoja visuomeninius santykius, atsirandančius iš neteisėtų veiksmų, todėl atsakingas už žalos padarymą asmuo privalo ją visiškai atlyginti. Žala apskaičiuojama pagal patirtos žalos dydį patvirtinančius įrodymus, tačiau socialinio aprūpinimo teisėje padarytos žalos dydžio apskaičiavimas nėra tiesiogiai siejamas su konkrečia patirta žala, o apskaičiuojant kompensacijos dydį vadovujamasi objektyviais kriterijais pagrįsta metodika – atsižvelgiama į nukentėjusiojo pajamas. Deliktinės teisės, kuri yra civilinės teisės dalis, ir socialinio aprūpinimo teisės reguliavimo dalykas, tikslai ir funkcijos skiriasi, todėl civilinėje teisėje neturėtų būti teisės normų, reglamentuojančių socialinio aprūpinimo santykius. Turtiniams santykiams socialinio aprūpinimo srityje civilinė teisė taikoma tiek, kiek tie santykiai nereguliuoti socialinio aprūpinimo teisės normomis.

2.4. Socialinio draudimo įstaigos – tai įstaigos, kurios administruoja Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 3 straipsnyje nustatytas socialinio draudimo rūšis ir kurių teisės bei pareigos yra nustatytos konkrečias socialinio draudimo rūšis reglamentuojančiuose įstatymuose. Pagal

Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo 2 straipsnio 3 dalį šis įstatymas netaikomas asmenims, kurie įstatymų nustatyta tvarka valstybės lėšomis yra apdrausti nelaimingų atsitikimų, susijusių su tarnyba, draudimu ir (arba) kurių profesinę veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatytas kompensacijų mokėjimas juos sužeidus arba jiems žuvus dėl tarnybos. Taigi įstatymų leidėjas nustatė, kad visuomeninius santykius, analogiškus įtvirtintiems Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme, gali reglamentuoti ir kiti įstatymai. Toks įstatymas yra Vidaus tarnybos statutas, kuriame *inter alia* nustatyta vidaus sistemos tarnybos pareigūnų teisė gauti kompensacijas pareigūno ar kursanto sveikatos sužalojimo ar mirties atveju.

Jeigu socialinio draudimo įstaigomis būtų laikomos tik tos įstaigos, kurios administruoja socialinio draudimo išmokas tų socialinio draudimo rūšių, kurios išvardytos Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 3 straipsnyje, kitos įstaigos, mokančios tokios pat paskirties išmokas, neturėtų regresio teisės į žalą padariusius asmenis. Tai reikštų, kad teisės pažeidimą padaręs asmuo nebūtų traukiamas atsakomybėn, jei žala padaryta statutiniam pareigūnui. Toks įstatymo aiškinimas neatitiktų civilinės teisės principų (lygiateisiškumo, teisingumo, proporcingumo ir kt.), kuriais būtina vadovautis aiškinant Civilinį kodeksą.

Socialinio draudimo įstaigų sąvokos apibrėžimas nėra Civilinio kodekso reguliavimo dalykas, ši sąvoka taikant šio kodekso normas aiškintina pagal bendrąsias teisės aiškinimo taisykles, ypač atsižvelgiant į įstatymų leidėjo ketinimus.

2.5. Socialinio draudimo įstaigos ir draudimo bendrovės, kurios verčiasi privačiu draudimu, draudamos nuo nelaimingų atsitikimų ar ligų, turi turėti lygias teises, tarp jų teisę į subrogaciją. Socialinio aprūpinimo teisės paskirtis – užtikrinti jos ginamų asmenų būtinąjį aprūpinimą įvykus nelaimiui. Asmenys, siekdami geresnio aprūpinimo įvykus nelaimiui nei valstybės garantuotas socialinis aprūpinimas, gali tuo pasirūpinti papildomai drausdamiesi nuo įvairios rizikos. Taigi socialinio draudimo sistema ir privatus sveikatos draudimas nėra alternatyvios sistemos.

Negalima socialinio draudimo įstaigų ir privačių draudimo bendrovių pareiškėjo ginčijamu aspektu tapatinti dėl šių priežasčių:

- socialinio draudimo teisės institutas pagrįstas solidarumo principu, o privatus draudimas – rizikos diferencijavimo principu;
- parama pagal socialinio aprūpinimo schemas paprastai teikiama beveik visiems valstybės gyventojams, o privataus draudimo paslaugų paklausa priklauso nuo vengiančių rizikos asmenų;
- socialinio draudimo sistema finansuojama privalomomis įmokomis, kurių dydį nustato valstybė, o privačios draudimo bendrovės įmokas apskaičiuoja atsižvelgdamos į draudžiamą riziką.

2.6. Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo tikslas – nustatyti transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo teisinius pagrindus ir principus. Šis įstatymas žalos, patirtos eismo įvykio metu, atlyginimo santykius reglamentuoja tiek, kiek to reikia tinkamam transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimui užtikrinti. Socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, taip pat laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį klausimai nėra ir neturi būti Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo reguliavimo dalykas.

3. Seimo narių K. Ramelio, J. Sabatausko ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento Civilinės teisės skyriaus vedėjos D. Petrauskaitės paaiškinimuose išdėstyti panašūs argumentai, kaip ir Seimo nario Ž. Šilgalio paaiškinimuose, ankstesniuose Seimo nario K. Ramelio ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento Civilinės teisės skyriaus vedėjos D. Petrauskaitės paaiškinimuose, ir daroma išvada, kad pareiškėjo keliami CK 6.290 straipsnio 1, 3 dalių nuostatų atitikties Konstitucijai klausimai yra daugiau tinkamo teisės taikymo klausimai ir gali būti išspręsti kartu taikant deliktų ir socialinio aprūpinimo teisės normas, aiškiai atskiriant jų reguliavimo dalyką ir tinkamai (nepažeidžiant teisės principų) jas aiškinant, o prireikus – ir tobulinant socialinį aprūpinimą reglamentuojančius įstatymus.

III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovių Teisingumo ministerijos Teisinio atstovavimo skyriaus vedėjos Julianos Ostrouch, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Teisės skyriaus vedėjos Irenos Šambaraitės, Finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento Draudimo ir specialios finansinės veiklos skyriaus vyriausiosios specialistės Daivos Kemeklytės rašytiniai paaiškinimai. Juose teigiama, kad ginčijamas Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija), Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 (2008 m. vasario 24 d. redakcija) patvirtintų Taisyklių 55 punkte nustatytas reguliavimas neprieštarauja Konstitucijai. Tokia pozicija grindžiama šiais argumentais.

1. Teisingumo ministerijos Teisinio atstovavimo skyriaus vedėja J. Ostrouch ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Teisės skyriaus vedėja I. Šambaraitė pateikė šiuos paaiškinimus.

1.1. Pagal Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalį imperatyviai reikalaujama įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad asmuo, kuriam neteisėtais veiksmais buvo padaryta žala, visais atvejais galėtų reikalauti teisingo žalos atlyginimo ir tą atlyginimą gauti. Iš Konstitucijos neišplaukia, kad būtų galima nustatyti kokias nors žalos atlyginimo išimtis (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarimas). Vidaus tarnybos statuto, turinčio įstatymo galią, 49 straipsnio 1 dalyje nustatytas

privalomas pareigūnų gyvybės ir sveikatos draudimas nuo nelaimingų atsitikimų tarnyboje ar atsitikimų, susijusių su tarnyba, valstybės biudžeto lėšomis visą jų tarnybos laikotarpį, o 3 dalyje nustatyta, kad pareigūnų sveikatos ir gyvybės draudimo, draudiminių įvykių pripažinimo tvarką, draudimo išmokų dydžio nustatymo ir mokėjimo tvarką nustato Vyriausybė. Tokia tvarka nustatyta Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintose Sąlygose. Toks reglamentavimas iš esmės atitinka teisėkūros teisėtumo principą, pagal kurį reikalaujama, kad valstybės institucijos, kurdamos teisės aktus, neviršytų savo kompetencijos, laikytųsi kiekvienai teisės aktų rūšiai nustatytos tų aktų priėmimo ir išleidimo tvarkos (procedūrų) ir subordinacijos pagal teisinę galią.

1.2. Nors pagal Vidaus tarnybos statutą įstaigai, išmokėjusiai draudimo išmokas ir kompensacijas, nesuteikta atgręžtinio reikalavimo teisė, tokia teisė grindžiama Sąlygos 26 punktu. Jame nustatyta, kad įstaigos, išmokėjusios draudimo sumas ir kompensacijas, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis Civilinio kodekso, t. y. įstatymo, nustatyta tvarka. Tokia nuoroda į įstatymą preziumuoja šio teisės akto leidėjo poziciją, kad kai apdraustasis atitinka visas šiame teisės akte nurodytas sąlygas, t. y. jis yra atitinkamos srities pareigūnas, kuriam nutinka nurodytasis draudiminis įvykis ir kuriam išmokama atitinkama kompensacija, susiklosto būtent socialinio draudimo teisiniai santykiai, kurie savo ruožtu sudaro galimybę įstatymo, t. y. Civilinio kodekso, nustatytu būdu įgyvendinti regresą teisę.

1.3. Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimo Nr. 530 2.2 punkte nustatyta, kad valstybės institucijos, kuriose tarnauja (eina pareigas) ar tarnavo (ėjo pareigas) apdraustieji, per 10 dienų nuo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinio skyriaus pranešimo apie išmokėtiną draudimo sumą turi pervesti į Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos biudžeto sąskaitą sumą, lygią 3 procentams priklausančios išmokėti draudimo sumos, iš savo išlaidų sąmatose tam reikalui numatytų lėšų. Ši nuostata patvirtina, kad minėtas Vyriausybės nutarimas ir juo patvirtintos Sąlygos reglamentuoja būtent socialinio draudimo teisinius santykius, t. y. policijos įstaigos šiuo požiūriu iš tiesų atlieka draudimo įstaigos funkciją, todėl joms taikytinos CK 6.290 straipsnio 3 dalies nuostatos, reglamentuojančios regresą teisę įgyvendinimą.

2. Finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento Draudimo ir specialios finansinės veiklos skyriaus vyriausioji specialistė D. Kemeklytė pateikė šiuos paaiškinimus.

2.1. Transporto priemonės valdytojo civilinę atsakomybę apdraudęs draudikas žalą atlygina tiek, kiek ją atlyginti nukentėjusiam trečiajam asmeniui privalėtų eismo įvykio kaltininkas. Siekiant užtikrinti visiško žalos atlyginimo principo įgyvendinimą ir atkurti padėtį iki žalos padarymo, tačiau nesuteikti galimybės nepagrįstai praturtėti, draudimo išmoka negali būti didesnė už nukentėjusio trečiojo asmens patirtus nuostolius, už kuriuos yra atsakingas draudėjas. Šiuos principus įtvirtina ir Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas bei jo nuostatas detalizuojančios Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintos

Taisyklės, pagal kuriuos atlygintinos žalos dydį nustato draudikas vadovaudamasis pateiktais žalos aplinkybės, faktą ir dydį įrodančiais dokumentais. Taigi tokiu reguliavimu įtvirtinamas nukentėjusiojo patirtos realios žalos, kuri įrodoma dokumentais, atlyginimo principas. Tai, kad pagal ginčijamą teisinį reguliavimą socialinio draudimo išmokos, mokamos tais atvejais, kai sužalojama sveikata ar atimama gyvybė ir įstatymų nustatytais atvejais mokama laidojimo pašalpa, įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, iš esmės leidžia išvengti dvigubo nukentėjusiajam padarytos žalos atlyginimo ir galimo pasipelnymo iš patirtos žalos.

2.2. Įteisinus socialinio draudimo išmokų ar kompensacijų, kurios neturi realios žalos atlyginimo požymių, susigrąžinimą iš už žalą atsakingo asmens, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas nebeatliktų savo funkcijos drausti civilinę atsakomybę dėl žalos padarymo. Pažymėtina, kad jei draudimo įmonė nevykdytų pareigos mokėti draudimo išmoką, socialinio draudimo išmokas ir kitas kompensacijas žalą padaręs asmuo turėtų mokėti net ir tuo atveju, kai reali žala jau atlyginta, o padaryta žala neviršija nustatytos draudimo sumos.

IV

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti Lietuvos Respublikos teisingumo viceministro Tomo Vaitkevičiaus ir Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro direktoriaus Algimanto Križinausko rašytiniai paaiškinimai.

V

Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Seimo atstovai Seimo narys Ž. Šilgalis ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento Civilinės teisės skyriaus vedėja D. Petrauskaitė iš esmės pakartojo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus ir atsakė į Konstitucinio Teismo teisėjų klausimus.

Suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovai Teisingumo ministerijos Teisinio atstovavimo skyriaus vedėja J. Ostrouch, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Teisės skyriaus vedėjo pavaduotoja G. Vizbaraitė, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Teisės skyriaus vedėjo pavaduotojas J. Miskis ir Finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento Draudimo ir specialios finansinės veiklos skyriaus vyriausioji specialistė J. Burlėgienė pritarė Vyriausybės atstovėms J. Ostrouch ir buvusių Vyriausybės atstovėms I. Šambaraitės bei D. Kemeklytės rašytiniams paaiškinimams ir atsakė į Konstitucinio Teismo teisėjų klausimus.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:**I**

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos teismas (prašymas Nr. 1B-46/2010) *inter alia* prašo iširti, ar CK 6.1015 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje draudžiama draudiko subrogacija į žalą padariusį asmenį draudimo nuo nelaimingų atsitikimų atveju, neprieštaruja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Pareiškėjas nurodo, kad pagal CK 6.1015 straipsnio 1 dalį draudikas neįgyja subrogacijos į žalą padariusį asmenį draudimo nuo nelaimingų atsitikimų bei ligos draudimo atvejais, o socialinio draudimo įstaigai tokia teisė numatyta CK 6.290 straipsnio 3 dalyje, todėl pareiškėjui kyla abejonių, ar tokiu teisiniu reguliavimu nėra įteisintas prioritetas valstybės institucijos interesų gynimas ir dėl to nepažeidžiami konstituciniai asmenų lygybės, teisinės valstybės principai.

2. CK 6.1015 straipsnio „Draudėjo teisių į žalos atlyginimą perėjimas draudikui (subrogacija)“ 1 dalyje nustatyta: „Jeigu draudimo sutartis nenustato ko kita, draudikui, išmokėjusiam draudimo išmoką, pereina teisė reikalauti išmokėtų sumų iš atsakingo už padarytą žalą asmens. Jeigu žala buvo padaryta tyčia, reikalavimo teisė draudikui pereina, nepaisant to, kad draudimo sutartis subrogaciją draudžia. Subrogacija netaikoma draudimo nuo nelaimingų atsitikimų, draudimo ligos atveju, civilinės atsakomybės draudimo atveju, taip pat kitais įstatymų numatytais atvejais.“

Taigi CK 6.1015 straipsnio 1 dalyje *inter alia* numatyti atvejai, kada subrogacija (draudėjo teisių į žalos atlyginimą perėjimas draudikui) netaikoma, t. y. draudikui, išmokėjusiam draudimo išmoką, nepereina teisė iš atsakingo už padarytą žalą asmens reikalauti išmokėtų sumų.

3. Pažymėtina, kad pareiškėjas nagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovų – Policijos departamento prie VRM ir Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato ieškinį dėl žalos atlyginimo, kuriame prašoma priteisti iš atsakovų sumas, išmokėtas vadovaujantis Vidaus tarnybos statuto 40 straipsniu.

Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnyje „Kompensacijos pareigūno ar kursanto mirties arba sveikatos sutrikimo atvejais“ (2008 m. gruodžio 23 d. redakcija) nustatyta:

„1. Žuvus tarnybines pareigas vykdžiusiam pareigūnui, jei tarnybinių pareigų atlikimas buvo susijęs su padidėjusiu pavojumi ar padidėjusia rizika pareigūno gyvybei ar sveikatai, taip pat tais atvejais, kai pareigūno mirties priežastis yra susijusi su jo tarnybinių pareigų atlikimu, jei tarnybinių pareigų atlikimas buvo susijęs su padidėjusiu pavojumi ar padidėjusia rizika pareigūno gyvybei ar sveikatai, taip pat tais atvejais, kai pareigūnas nužudytas dėl tarnybinių pareigų atlikimo ar pareigūno statuso, neatsižvelgiant į draudimo išmokas jo šeimai – vaikams (įvaikiams, taip pat

vaikams, gimusiems po pareigūno mirties), kol jiems sukaks 18 metų, taip pat vaikams (įvairiems), kurie mokosi nustatyta tvarka įregistruotų švietimo įstaigų dieniniuose skyriuose, kol jiems sukaks 24 metai, sutuoktiniui, sugyventiniui (partneriui), tėvui ar motinai – ir nedarbingiems asmenims, kurie buvo žuvusiojo išlaikomi arba jo mirties dieną turėjo teisę gauti jo išlaikymą, per vienus metus nuo pareigūno mirties lygiomis dalimis išmokama jo 120 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio vienkartinė kompensacija.

2. Žuvęs pareigūnas ar kursantas laidojamas valstybės lėšomis arba jo artimiesiems išmokama 40 minimalių gyvenimo lygių dydžio pinigine kompensacija laidotuvių išlaidoms padengti. Pareigūno ar kursanto, kuris žuvo užsienyje atlikdamas tarnybines pareigas ar profesinio mokymo metu, palaikų pervežimo į Lietuvą išlaidas teisės aktų nustatyta tvarka apmoka valstybė. Valstybės apmokamų laidojimo išlaidų aprašą nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

3. Pareigūnui, kuris buvo sužalotas, susižalojo arba jo sveikata buvo sutrikdyta atliekant tarnybines pareigas, jei tarnybinių pareigų atlikimas buvo susijęs su padidėjusiu pavojumi ar padidėjusia rizika pareigūno gyvybei ar sveikatai, arba kai jo sužalojimas, susižalojimas ar sveikatos sutrikdymas yra susijęs su jo tarnybinių pareigų atlikimu, jei tarnybinių pareigų atlikimas buvo susijęs su padidėjusiu pavojumi ar padidėjusia rizika pareigūno gyvybei ar sveikatai, arba kai jo sveikata sutrikdyta dėl tarnybinių pareigų atlikimo ar pareigūno statuso, išmokama nuo vieno mėnesio iki 5 metų (nuo 1 mėnesio iki 60 mėnesių) jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija. Nustatomos šios kompensacijos:

1) netekusiems 75–100 procentų darbingumo dėl sužalojimo ar susižalojimo – 60 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

2) netekusiems 60–70 procentų darbingumo dėl sužalojimo ar susižalojimo – 48 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

3) netekusiems 45–55 procentų darbingumo dėl sužalojimo ar susižalojimo – 36 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

4) netekusiems iki 40 procentų darbingumo dėl sužalojimo ar susižalojimo ir dėl to pripažintiems netinkamais vidaus tarnybai – 30 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

5) sunkaus sveikatos sutrikdymo atveju – 24 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

6) apysunkio sveikatos sutrikdymo atveju – 18 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

7) lengvo sveikatos sutrikdymo atveju – nuo 1 iki 12 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio.

4. Kursanto mirties, sužalojimo, susižalojimo ar jo sveikatos sutrikdymo per profesinį ar įvadinį mokymą atvejais kompensacijos mokamos šio straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatytais sąlygomis ir tvarka, išskyrus tai, kad kompensacijų dydis apskaičiuojamas pagal įvykio metu Vyriausybės nustatytą minimalią mėnesinę algą.

5. Ar pareigūno mirtis, susižalojimas, sužalojimas arba sveikatos sutrikdymas yra susijęs su tarnybinių pareigų atlikimu ar pareigūno statusu, o kursanto – su profesiniu ar įvadiniu mokymu, taip pat ar tarnybinių pareigų atlikimas, profesinis ar įvadinis mokymas susijęs su padidėjusiu pavojumi ar padidėjusia rizika pareigūno ar kursanto gyvybei ar sveikatai, taip pat kompensacijos dydis lengvo sveikatos sutrikdymo atveju nustatoma vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka.

6. Šiame straipsnyje nustatytos kompensacijos nemokamos, jeigu:

1) darydamas tyčinį nusikaltimą ar tyčinį baudžiamąjį nusižengimą, pareigūnas ar kursantas žuvo, susižalojo, buvo sužalotas ar jo sveikata buvo sutrikdyta;

2) pareigūno mirties, sužalojimo, susižalojimo ar sveikatos sutrikdymo priežastis buvo su tarnybinių pareigų atlikimu nesusijęs apsvaigimas nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių arba kitų svaigiųjų medžiagų, o kursanto mirties, sužalojimo, susižalojimo ar sveikatos sutrikdymo priežastis buvo nesusijusi su jo profesiniu ar įvadiniu mokymu;

3) pareigūnas ar kursantas nusižudė, kėsinosi nusižudyti ar tyčia susižalojo;

4) pareigūnas ar kursantas žuvo, susižalojo, buvo sužalotas ar jo sveikata buvo sutrikdyta eismo įvykio metu, jei šis pareigūnas ar kursantas vairavo transporto priemonę neturėdamas teisės jos vairuoti arba perdavė ją vairuoti asmeniui, apsvaigusiam nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų svaigiųjų medžiagų arba neturinčiam teisės jos vairuoti;

5) pareigūno ar kursanto sveikata sutriko ar jis mirė dėl ligos ir tai nesusiję su tarnybinių pareigų atlikimu arba profesiniu ar įvadiniu mokymu;

6) pareigūno ar kursanto mirties arba susižalojimo priežastis buvo sąmoningas, su tarnybiniu būtinumu nesusijęs saugumo taisyklių pažeidimas.

7. Ginčai dėl atsisakymo mokėti kompensaciją nagrinėjami teisės aktų nustatyta tvarka.

8. Pareigūno ar kursanto sveikatos sutrikdymo sunkumo mastą nustato Centrinė medicinos ekspertizės komisija, vadovaudamasi Vyriausybės tvirtinamu Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų ar kursantų sunkių, apysunkių ir lengvų sužeidimų, traumų bei kitų sveikatos sutrikdymų sąrašu Vyriausybės nustatyta tvarka.“

Taigi pareiškėjo nagrinėjamoje civilinėje byloje sprendžiama dėl kompensacijų, išmokėtų tarnybines pareigas vykdžiusių policijos pareigūnų mirties ir sveikatos sutrikdymo atvejais, priteisimo iš atsakovų.

4. Minėta, kad CK 6.1015 straipsnio 1 dalyje *inter alia* numatyti atvejai, kada subrogacija (draudėjo teisių į žalos atlyginimą perėjimas draudikui) netaikoma, t. y. draudikui, išmokėjusiam draudimo išmoką, nepereina teisė iš atsakingo už padarytą žalą asmens reikalauti išmokėtų sumų.

Pareiškėjo nagrinėjamoje civilinėje byloje sprendžiama ne dėl draudimo išmokų priteisimo, todėl pareiškėjas neturi pagrindo savo nagrinėjamoje civilinėje byloje taikyti CK 6.1015 straipsnio 1 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo.

Vadinasi, pareiškėjas – Vilniaus apygardos teismas civilinėje byloje priėmė nutartį sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl *inter alia* CK 6.1015 straipsnio 1 dalies, kuri šioje jo nagrinėjamoje civilinėje byloje neturi būti taikoma.

Pažymėtina ir tai, kad pareiškėjas nutartyje, kuria kreipėsi į Konstitucinį Teismą, nenurodo, jog CK 6.1015 straipsnio 1 dalis turi būti taikoma jo nagrinėjamoje civilinėje byloje, o savo abejones dėl galimo jos prieštaravimo Konstitucijai grindžia teisinio reguliavimo, nustatyto CK 6.1015 straipsnio 1 dalyje ir 6.290 straipsnio 3 dalyje, skirtumais.

5. Pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą teismas neturi *locus standi* kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris neturėtų (negalėtų) būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje (Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 22 d., 2007 m. birželio 27 d., 2007 m. liepos 5 d. sprendimai, 2007 m. spalio 24 d. nutarimas, 2009 m. spalio 29 d. sprendimas, 2010 m. lapkričio 29 d., 2011 m. rugsėjo 2 d. nutarimai).

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 1 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu prašymas paduotas institucijos ar asmens, neturinčio teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą, o pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 3 dalį, jeigu atsisakymo nagrinėti prašymą pagrindai buvo nustatyti pradėjus nagrinėti bylą Konstitucinio Teismo posėdyje, priimamas sprendimas nutraukti bylą.

6. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo prašymą (Nr. 1B-46/2010) ištirti, ar CK 6.1015 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje draudžiama draudiko subrogacija į žalą padariusį asmenį draudimo nuo nelaimingų atsitikimų atveju, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutrauktina.

II

Dėl Civilinio kodekso 6.290 straipsnio 1 dalies atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1. Minėta, kad pareiškėjai *inter alia* prašo ištirti, ar CK 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjų, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį ribų, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pareiškėjų nuomone, pagal CK 6.290 straipsnio 1 dalį visos socialinio draudimo išmokos įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, o pagal 6.290 straipsnio 3 dalį draudimo išmokas išmokėjęs socialinio draudimo įstaigos įgyja regresio teisę į žalą padariusį asmenį, išskyrus atvejus, kai

draudimo įmokas už nukentėjusįjį mokėjo žalą padaręs asmuo, todėl pareiškėjams kilo abejonų, ar įstatymų leidėjui CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nenustačius aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį ribų, t. y. į kokios žalos – turtinės ar neturtinės – atlyginimą šios išmokos gali būti įskaitomos, taip pat kiek jos gali būti išieškotos regresu tvarka iš žalą padariusio asmens, nenukrypo nuo Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų žalos atlyginimo instituto principų, žalą padariusiam asmeniui neperkėlė Konstitucijos 52 straipsnyje įtvirtintos valstybės pareigos teikti socialinę paramą, nepažeidė konstitucinių asmenų lygybės, proporcingumo principų.

3. CK 6.290 straipsnio „Socialinio draudimo išmokų įskaitymas“ 1 dalyje nustatyta: „Socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, yra įskaitomos į atlygintinos žalos dydį.“

4. CK 6.290 straipsnio 1 dalies nuostata „socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais“ aiškintina socialinio draudimo santykius reguliuojančių įstatymų kontekste.

4.1. Valstybinio socialinio draudimo santykių pagrindus: valstybinio socialinio draudimo rūšis, valstybiniu socialiniu draudimu draudžiamų asmenų kategorijas, valstybinio socialinio draudimo valdymo sistemos principus bei struktūrą, jos subjektų teises, pareigas ir atsakomybę, nustato Valstybinio socialinio draudimo įstatymas (įstatymo (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 1 straipsnio 1 dalis).

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 13 dalyje nustatyta: „Valstybinis socialinis draudimas (toliau – socialinis draudimas) – socialinės apsaugos sistemos dalis, kurios priemonėmis visiškai ar iš dalies kompensuojamos apdraustiesiems asmenims ir įstatymų nustatytais atvejais jų šeimų nariams dėl draudiminių įvykių prarastos darbo pajamos arba apmokamos papildomos išlaidos“; šio straipsnio 11 dalyje nustatyta: „Valstybinio socialinio draudimo išmokos (toliau – socialinio draudimo išmokos) – įstatymų nustatytos socialinio draudimo išmokos, į kurias, įvykus draudiminiam įvykiui, įgyja teisę apdraustieji ir kiti įstatymų nustatyti fiziniai asmenys“; šio įstatymo 11 straipsnyje „Socialinio draudimo išmokos“ nustatyta: „Socialinio draudimo išmokos – tai Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme bei Nedarbo socialinio draudimo įstatyme numatytos išmokos.“

4.2. Pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą yra skiriamos ir mokamos senatvės, netekto darbingumo, našlių ir našlaičių pensijos (įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 4 straipsnio 1 dalis).

4.3. Pagal Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą skiriamos

ir mokamos ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) pašalpos (įstatymo 5 straipsnio 1 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija).

4.4. Pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą apdraustajam, dėl draudiminio įvykio netekusiam dalies ar viso darbingumo, iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui skirtų lėšų išmokama ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos pašalpa, netekto darbingumo vienkartinė kompensacija, netekto darbingumo periodinė kompensacija (įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalis); apdraustajam mirus dėl draudiminio įvykio, jo šeimos nariams lygiomis dalimis išmokama vienkartinė draudimo išmoka (įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) 11 straipsnio 2 dalis); apdraustajam mirus dėl draudiminio įvykio, jo šeimos nariams lygiomis dalimis mokama periodinė draudimo išmoka (įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) 11 straipsnio 3 dalis).

4.5. Pagal Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymą skiriama ir mokama nedarbo draudimo išmoka (įstatymo (2003 m. gruodžio 16 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) antrasis skirsnis).

4.6. Taigi socialinio draudimo išmokų sąvoka yra atskleista Valstybinio socialinio draudimo įstatyme, o CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nurodytos „socialinio draudimo išmokos“ yra Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme bei Nedarbo socialinio draudimo įstatyme numatytos išmokos.

4.7. Pagal CK 6.290 straipsnio 1 dalį į atlygintinos žalos dydį įskaitomos ne visos socialinio draudimo išmokos, o tik išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais.

4.7.1. Socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, nustatytos *inter alia* Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme. Minėta, kad pagal šį įstatymą apdraustajam, dėl draudiminio įvykio netekusiam dalies ar viso darbingumo, iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui skirtų lėšų išmokama ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos pašalpa, netekto darbingumo vienkartinė kompensacija, netekto darbingumo periodinė kompensacija (įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalis); apdraustajam mirus dėl draudiminio įvykio, jo šeimos nariams lygiomis dalimis išmokama vienkartinė draudimo išmoka (įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) 11 straipsnio 2 dalis); apdraustajam mirus dėl draudiminio įvykio, jo šeimos nariams lygiomis dalimis mokama periodinė draudimo išmoka (įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) 11 straipsnio 3 dalis). Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos šios Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) nuostatos:

– „Nelaimingų atsitikimų darbe socialinis draudimas šio Įstatymo nustatytais atvejais kompensuoja dėl draudiminių įvykių (nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo ar profesinių ligų) negautas pajamas šios rūšies draudimu apdraustiems asmenims, o jų mirties dėl draudiminių įvykių atvejais – jų šeimos nariams“ (2 straipsnio 1 dalis);

– „Apdraustajam tapus laikinai nedarbingam dėl draudiminio įvykio <...> mokama ligos pašalpa, kurios dydis yra 100 procentų kompensuojamojo uždarbio, taikomo ligos pašalpoms skaičiuoti. Pašalpa mokama už darbo laiką pagal asmens darbo (pamainų) grafiką“ (15 straipsnis (2008 m. lapkričio 14 d. redakcija);

– „Kompensuojamasis uždarbis ligos pašalpoms apskaičiuojamas Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų nustatyta tvarka pagal apdraustojo asmens draudžiamąsias pajamas, turėtas per paeiliui einančius 3 kalendorinius mėnesius, buvusių iki praeito kalendorinio mėnesio prieš laikinojo nedarbingumo nustatymo mėnesį“ (13 straipsnio 1 dalis (2009 m. gruodžio 22 d. redakcija);

– „Ligos pašalpa mokama už visą laikotarpį, patvirtintą nustatyta tvarka išduotu nedarbingumo pažymėjimu, nuo pirmos laikinojo nedarbingumo dienos iki darbingumo atgavimo dienos arba darbingumo lygio nustatymo dienos, taip pat ir už gydymosi laiką sveikatos priežiūros įstaigoje, teikiančioje ortopedines ir (ar) protezavimo paslaugas. Tuo atveju, kai NDNT nustato profesinės reabilitacijos paslaugų poreikį, ligos pašalpa mokama iki pirmos dalyvavimo profesinės reabilitacijos programoje dienos“ (14 straipsnio 1 dalis (2005 m. gegužės 19 d. redakcija);

– „Ligos pašalpos, susižalojus darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba susirgus profesine liga, už laikotarpį nuo pirmos laikinojo nedarbingumo dienos mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui skirtų lėšų“ (16 straipsnis);

– „Jeigu nukentėjusysis dėl draudiminio įvykio terminuotai netenka iki 20 procentų darbingumo, jam išmokama netekto darbingumo vienkartinė kompensacija, kurios dydis yra 10 procentų jo 24 mėnesių kompensuojamojo uždarbio, taikomo vienkartinėi kompensacijai apskaičiuoti“ (19 straipsnio 1 dalis);

– „Jeigu nukentėjusysis dėl draudiminio įvykio terminuotai netenka daugiau kaip 20, bet mažiau kaip 30 procentų darbingumo, jam išmokama netekto darbingumo vienkartinė kompensacija, kurios dydis yra 20 procentų jo 24 mėnesių kompensuojamojo uždarbio, taikomo vienkartinėi kompensacijai apskaičiuoti“ (19 straipsnio 2 dalis);

– „Jeigu nukentėjusiajam nustatytas neterminuotas darbingumo netekimas, nurodytas šio straipsnio 1 ir 2 dalyse, tai netekto darbingumo vienkartinė kompensacija išmokama trigubai didesnė, negu nurodyta atitinkamai šio straipsnio 1 ar 2 dalyje“ (19 straipsnio 3 dalis);

– „Mėnesio kompensuojamasis uždarbis vienkartinėi kompensacijai apskaičiuojamas

Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų nustatyta tvarka pagal nukentėjusio asmens draudžiamąsias pajamas, turėtas per paeiliui einančius 12 kalendorinių mėnesių, buvusių iki praeito kalendorinio mėnesio prieš nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos nustatymo mėnesį“ (19 straipsnio 4 dalis (2009 m. gruodžio 22 d. redakcija));

– „Mėnesio kompensuojamasis uždarbis vienkartinėi kompensacijai apskaičiuoti negali būti mažesnis už einamųjų metų draudžiamųjų pajamų, galiojusių nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos nustatymo dieną, ketvirtadalį ir negali viršyti šių draudžiamųjų pajamų trijų su puse dydžių sumos“ (19 straipsnio 5 dalis);

– „Jeigu nustatoma, kad nukentėjusysis dėl draudiminio įvykio neteko 30 ir daugiau procentų darbingumo, jam mokama netekto darbingumo periodinė kompensacija“ (20 straipsnio 1 dalis);

– „Jeigu apdraustasis dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos, pripažintų draudiminiais įvykiais, miršta, teisę į periodinę draudimo išmoką turi nedarbingi asmenys, kurie buvo mirusiojo išlaikomi arba jo mirties dieną turėjo teisę gauti jo išlaikymą, taip pat mirusiojo vaikas (vaikai), gimęs (gimę) praėjus ne daugiau kaip 300 dienų po jo mirties. Periodinę draudimo išmoką taip pat turi teisę gauti mirusiojo vaikai (įvaikiai), kurie buvo mirusiojo išlaikomi arba po jo mirties dienos įgijo teisę į jo išlaikymą“ (26 straipsnio (2006 m. birželio 8 d. redakcija) 1 dalis);

– „Šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims kas mėnesį mokama draudimo išmoka, lygi periodinei netekto darbingumo kompensacijai (šio Įstatymo 20 straipsnis), padalytai iš vienetu padidinto šio straipsnio 1 dalyje nustatytų asmenų skaičiaus“ (26 straipsnio 2 dalis);

– „Apdraustajam mirus dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos, pripažintų draudiminiais įvykiais, mirusiojo šeimai išmokama vienkartinė draudimo išmoka, lygi 100 dydžių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų, galiojusių mirties dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos mėnesį. Ši išmoka lygiomis dalimis išmokama kiekvienam mirusiojo šeimos nariui“ (27 straipsnio 1 dalis).

Paminėtina, kad pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 16 straipsnio 1 dalį einamųjų metų draudžiamąsias pajamas ne rečiau kaip kartą per metus Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos teikimu tvirtina Vyriausybė, nustatydamą šių pajamų taikymo pradžią; einamųjų metų draudžiamosios pajamos apskaičiuojamos pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos patvirtintą metodiką, atsižvelgiant į atitinkamų metų ar atitinkamo metų laikotarpio Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto pajamas ir išlaidas.

Pagal cituotose nuostatose nustatytą teisinį reguliavimą Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme numatytais išmokomis kompensuojamos dėl

nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo ar profesinių ligų negautos pajamos šios rūšies draudimu apdraustiems asmenims, o jų mirties dėl draudiminių įvykių atvejais – jų šeimos nariams; šios išmokos apskaičiuojamos Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka ir mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui skirtų lėšų.

4.7.2. Socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, nustatytos ir kituose socialinio draudimo santykius reguliuojančiuose įstatymuose.

Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 5 straipsnio (2006 m. birželio 8 d. redakcija) 2 dalyje nustatyta, kad ligos pašalpos skiriamos *inter alia* apdraustiesiems asmenims, tapusiems laikinai nedarbingiems dėl ligos arba traumos ir dėl to praradusiems darbo pajamų.

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 28 straipsnio (2008 m. spalio 20 d. redakcija) 1 dalyje nustatyta, kad teisę gauti valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją turi asmenys, kuriems Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka nustatytas darbingumo lygis ir kurie pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais; šio įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje (2009 m. gruodžio 8 d. redakcija) nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jeigu jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų ir jeigu jie nuo 18 metų nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai), taip pat mirusiojo vaikai ir įvaikiai, kurie iki 2005 m. liepos 1 d. buvo pripažinti invalidais nuo vaikystės po 18 metų sukakties dienos, tačiau ne vėliau kaip iki dienos, kurią jiems sukako 24 metai, ir jeigu jie nuo pripažinimo invalidais dienos nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai).

4.8. Taigi CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nurodytos „socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais“, yra socialinio draudimo santykius reguliuojančiuose įstatymuose (*inter alia* Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme) numatytos išmokos, mokamos apdraustajam asmeniui ar jo šeimos nariams apdraustojo asmens sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, *inter alia* ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos pašalpa, netekto darbingumo vienkartinė kompensacija, netekto darbingumo periodinė kompensacija, vienkartinė draudimo išmoka apdraustajam mirus dėl draudiminio įvykio, periodinė draudimo išmoka apdraustajam mirus dėl draudiminio įvykio, ligos pašalpa, našlaičių pensija.

5. CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas aiškintinas kitų CK normų, nustatančių padarytos žalos atlyginimo pagrindus, kontekste.

5.1. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos šios CK nuostatos:

– „Žala yra asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai

nuostoliai), taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Piniginė žalos išraiška yra nuostoliai. Jeigu šalis nuostolių dydžio negali tiksliai įrodyti, tai jų dydį nustato teismas“ (6.249 straipsnio 1 dalis);

– „Padaryti nuostoliai turi būti atlyginti visiškai, išskyrus atvejus, kai įstatymai ar sutartis nustato ribotą atsakomybę“ (6.251 straipsnio 1 dalis);

– „Žalą, padarytą asmeniui, turtui, o įstatymų numatytais atvejais – ir neturtinę žalą privalo visiškai atlyginti atsakingas asmuo“ (6.263 straipsnio 2 dalis);

– „Įstatymų numatytais atvejais asmuo privalo atlyginti dėl kito asmens veiksmų atsiradusią žalą arba savo valdomų daiktų padarytą žalą“ (6.263 straipsnio 3 dalis);

– „Priteisdamas žalos atlyginimą, teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, įpareigoja atsakingą už žalą asmenį atlyginti ją natūra (pateikti tos pat rūšies ir kokybės daiktą, pataisyti sužalotą daiktą ir pan.) arba visiškai atlyginti padarytus nuostolius“ (6.281 straipsnio 1 dalis);

– „Kai paties nukentėjusio asmens didelis neatsargumas padėjo žalai atsirasti arba jai padidėti, tai atsižvelgiant į nukentėjusio asmens kaltės dydį (o kai yra žalos padariusio asmens kaltės, – ir į jo kaltės dydį) žalos atlyginimas, jeigu įstatymai nenustato ko kita, gali būti sumažintas arba reikalavimas atlyginti žalą gali būti atmestas“ (6.282 straipsnio 1 dalis);

– „Į nukentėjusio asmens kaltę neatsižvelgiama išieškant dėl maitintojo gyvybės atėmimo atsiradusią žalą ir atlyginant laidojimo išlaidas“ (6.282 straipsnio 2 dalis);

– „Teismas gali sumažinti atlygintinos žalos dydį, atsižvelgdamas į žalą padariusio asmens sunkią turtinę padėtį, išskyrus atvejus, kai žala padaryta tyčia“ (6.282 straipsnio 3 dalis).

5.2. Pagal cituotose Civilinio kodekso nuostatose nustatytą teisinį reguliavimą tiesioginius nuostolius ir negautas pajamas turi visiškai atlyginti atsakingas asmuo – žalą padaręs ar įstatymų numatytais atvejais dėl kito asmens veiksmų atsiradusią žalą privalantis atlyginti asmuo; atlygintinos žalos dydis gali būti sumažintas dėl nukentėjusio asmens didelio neatsargumo, padėjusio žalai atsirasti arba jai padidėti, taip pat atsižvelgiant į žalą padariusio asmens sunkią turtinę padėtį.

5.3. CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą aiškinant cituotų Civilinio kodekso normų kontekste pažymėtina, kad „atlygintinos žalos dydis“, nurodytas CK 6.290 straipsnio 1 dalyje, yra dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padarytos žalos piniginė išraiška.

6. Palyginus Civiliniame kodekse nustatytą žalos atlyginimo teisinį reguliavimą ir socialinio draudimo santykius reguliuojančiuose įstatymuose, *inter alia* Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme, nustatytą socialinio draudimo išmokų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo ar profesinių ligų teisinį reguliavimą matyti, kad pagal Civiliniame kodekse nustatytą žalos atlyginimo teisinį reguliavimą padarytą žalą turi visiškai

atlyginti atsakingas asmuo, išskyrus atvejus, kai įstatymai ar sutartis nustato ribotą atsakomybę; pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui skirtų lėšų kompensuojamos dėl nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo ar profesinių ligų negautos pajamos, o išmokų dydis nustatomas šio įstatymo nustatyta tvarka. Taigi Civiliniame kodekse nustatytas žalos atlyginimo teisinis reguliavimas ir Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme nustatytos socialinio draudimo išmokos dėl nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo ar profesinių ligų yra pagal paskirtį panašūs, tačiau pagal turinį skirtingi teisiniai institutai: Civiliniame kodekse nustatyta žalos atlyginimo teisiniu reguliavimu sudaromos prielaidos visiškai atlyginti nukentėjusiam asmeniui padarytą žalą; Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme nustatytomis socialinio draudimo išmokomis kompensuojamos dėl draudiminių įvykių (nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo ar profesinių ligų) negautos pajamos šios rūšies draudimu apdraustiems asmenims, o jų mirties dėl draudiminių įvykių atvejais – jų šeimos nariams, t. y. atlyginama visa arba dalis turtinės žalos, atsiradusios dėl nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo ar profesinių ligų.

7. Taigi CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas, aiškinamas kitų Civilinio kodekso normų, reguliuojančių civilinę atsakomybę, ir šiame nutarime cituotų socialinio draudimo santykius reguliuojančių įstatymų, *inter alia* Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo, nuostatų kontekste, reiškia, kad socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, yra įskaitomos į turtinės žalos, kurią dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo patyrė nukentėjęs asmuo ar jo šeimos nariai, dydį, o atsakingas asmuo – žalą padaręs ar įstatymų numatytais atvejais dėl kito asmens veiksmų atsiradusią žalą privalantis atlyginti asmuo – nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams turi atlyginti tą turtinės žalos, padarytos dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, dalį, kuri viršija nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams išmokėtų socialinio draudimo išmokų dydį.

8. Minėta, kad pareiškėjai prašo ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja CK 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjų, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį ribų, t. y. į kokios žalos – turtinės ar neturtinės – atlyginimą šios išmokos gali būti įskaitomos. Pareiškėjų nuomone, pagal CK 6.290 straipsnio 1 dalį visos socialinio draudimo išmokos įskaitomos į atlygintinos žalos dydį ir išieškomos iš atsakingo už žalą asmens.

9. Pareiškėjai, teigdami, kad CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį ribų, neatsižvelgia į kitas Civilinio kodekso normas, reguliuojančias civilinę

atsakomybę, bei socialinio draudimo santykius reguliuojančių įstatymų, *inter alia* Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo, nuostatas.

Minėta, kad pagal CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, aiškinamą kitu Civilinio kodekso normų bei kitų įstatymų nuostatų kontekste, socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, yra įskaitomos į turtinės žalos, kurią dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo patyrė nukentėjęs asmuo ar jo šeimos nariai, dydį, o atsakingas asmuo – žalą padaręs ar įstatymų numatytais atvejais dėl kito asmens veiksmų atsiradusią žalą privalantis atlyginti asmuo – nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams turi atlyginti tą turtinės žalos, padarytos dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, dalį, kuri viršija nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams išmokėtų socialinio draudimo išmokų dydį.

Taip aiškinant CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą nebelieka pareiškėjų prašymuose išdėstytų abejonių dėl jo atitikties Konstitucijai, o šias abejones pagrindžiantys argumentai nebelaikytini teisiniais argumentais pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą. Vadinasi, pareiškėjų prašymuose keliamas ne CK 6.290 straipsnio 1 dalies atitikties Konstitucijai, o jos aiškinimo, taigi ir taikymo, klausimas.

10. Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas, kaip jis yra konstatavęs, pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų, taip pat kad tokius klausimus sprendžia institucija, turinti įgaliojimus taikyti teisės aktus (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 23 d., 2006 m. lapkričio 13 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2007 m. rugsėjo 12 d., 2011 m. rugsėjo 5 d. sprendimai); jei įstatymuose yra neaiškumų, dviprasmybių, spragų, tai pašalinti yra įstatymų leidėjo pareiga (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 23 d., 2006 m. lapkričio 13 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2007 m. birželio 27 d., 2007 m. rugsėjo 12 d. sprendimai). Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad įstatymų leidėjo neišspręsti teisės taikymo klausimai yra teismų praktikos dalykas (Konstitucinio Teismo 1998 m. liepos 9 d. nutarimas, 2006 m. lapkričio 20 d., 2007 m. rugsėjo 12 d. sprendimai); taigi įstatymų leidėjo neišspręstus teisės taikymo klausimus gali spręsti teismai, nagrinėjantys ginčus dėl atitinkamų teisės aktų (jų dalių) taikymo (Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 20 d., 2007 m. rugsėjo 12 d. sprendimai). Prašymai išaiškinti, kaip turi būti taikomos įstatymo (ar kito teisės akto) nuostatos, yra nežinybingi Konstituciniam Teismui (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 23 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2007 m. rugsėjo 12 d., 2011 m. rugsėjo 5 d. sprendimai).

11. Pažymėtina, jog tai, kad byloje dėl pareiškėjų prašymų nėra tyrimo dalyko, reiškia, kad prašymas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 6 d., 2003 m. gegužės 13 d. sprendimai, 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas, 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. lapkričio 5 sprendimai).

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktą Konstitucinis Teismas

savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu prašymo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu atsisakymo nagrinėti prašymą pagrindai buvo nustatyti pradėjus nagrinėti bylą Konstitucinio Teismo posėdyje, priimamas sprendimas nutraukti bylą.

12. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjų prašymus ištirti, ar CK 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjų, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį ribų, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutrauktina.

13. Minėta, kad pareiškėjas – Vilniaus apygardos teismas (prašymas Nr. 1B-46/2010) prašo ištirti, ar Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui neprieštarauja CK 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškios socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, sąvokos.

Taigi pareiškėjas ginčija, jo manymu, CK 6.290 straipsnio 1 dalyje esančią legislatyvinę omisiją – tai, kas šioje normoje įstatymų leidėjo nėra nustatyta, nors, pareiškėjo manymu, pagal Konstituciją turėtų būti nustatyta, t. y. prašyme ginčijama tokia teisinio reguliavimo spraga, kurią, pareiškėjo nuomone, Konstitucija draudžia.

14. Minėta, kad Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 11 dalyje nustatyta: „Valstybinio socialinio draudimo išmokos (toliau – socialinio draudimo išmokos) – įstatymų nustatytos socialinio draudimo išmokos, į kurias, įvykus draudimui įvykiui, įgyja teisę apdraustieji ir kiti įstatymų nustatyti fiziniai asmenys“; šio įstatymo 11 straipsnyje „Socialinio draudimo išmokos“ nustatyta: „Socialinio draudimo išmokos – tai Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme bei Nedarbo socialinio draudimo įstatyme numatytos išmokos.“

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat minėta, kad CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nurodytos „socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais“, yra socialinio draudimo santykius reguliuojančiuose įstatymuose (*inter alia* Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme) numatytos išmokos, mokamos apdraustajam ar jo šeimos nariams apdraustojo sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, *inter alia* ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos pašalpa, netekto darbingumo vienkartinė kompensacija, netekto darbingumo periodinė

kompensacija, vienkartinė draudimo išmoka apdraustajam mirus dėl draudiminio įvykio, periodinė draudimo išmoka apdraustajam mirus dėl draudiminio įvykio, ligos pašalpa, našlaičių pensija.

Taigi bendra socialinio draudimo išmokų sąvoka yra įtvirtinta Valstybinio socialinio draudimo įstatyme, o konkrečios socialinio draudimo išmokų, *inter alia* mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, rūšys yra apibūdintos specialiuose socialinio draudimo santykius reguliuojančiuose įstatymuose.

15. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog teisės spraga, *inter alia* legislatyvinė omisija, visuomet reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas apskritai nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte (jo dalyje), nei kuriuose nors kituose teisės aktuose, tačiau poreikis tuos visuomeninius santykius teisiškai sureguliuoti yra, o legislatyvinės omisijos atveju tas teisinis reguliavimas turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje), nes to reikalauja kuris nors aukštesnės galios teisės aktas, *inter alia* pati Konstitucija (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. lapkričio 5 d. sprendimai, 2009 m. kovo 2 d., 2009 m. birželio 22 d., 2009 m. gruodžio 11 d., 2010 m. rugsėjo 29 d., 2010 m. lapkričio 29 d., 2011 m. birželio 21 d., 2011 m. rugsėjo 2 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, jog tais atvejais, kai pareiškėjas ginčija tai, kad jo nurodytame įstatyme ar kitame ginčijamame teisės akte (jo dalyje) nėra nustatyta tam tikro teisinio reguliavimo, bet tas teisinis reguliavimas pagal Konstituciją (o jeigu yra ginčijamas Seimo, Vyriausybės, Respublikos Prezidento poįstatyminis teisės aktas (jo dalis) – ir pagal įstatymus) neprivalo būti nustatytas būtent tame ginčijamame teisės akte (jo dalyje), Konstitucinis Teismas konstatuoja, kad byloje dėl pareiškėjo prašymo nėra tyrimo dalyko (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 6 d., 2003 m. gegužės 13 d. sprendimai, 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. lapkričio 5 d. sprendimai).

16. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad bendra socialinio draudimo išmokų sąvoka yra įtvirtinta Valstybinio socialinio draudimo įstatyme, o konkrečios socialinio draudimo išmokų rūšys yra apibūdintos specialiuose socialinio draudimo santykius reguliuojančiuose įstatymuose. Taigi nėra pagrindo teigti, kad ši sąvoka turi būti nustatyta dar ir CK 6.290 straipsnio 1 dalyje.

Be to, pažymėtina, jog, kaip minėta, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad įstatymų leidėjo neišspręstus teisės taikymo klausimus gali spręsti teismai, nagrinėjantys ginčus dėl atitinkamų teisės aktų (jų dalių) taikymo. Taigi nagrinėjamose bylose taikydami įstatymus, kitus teisės aktus, juose vartojamas sąvokas turi aiškinti nagrinėjantys bylas teismai.

Vadinasi, byloje dėl pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo prašymo (Nr. 1B-46/2010) iširti, ar CK 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškios socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, sąvokos,

neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, nėra tyrimo dalyko.

17. Pažymėtina, jog, kaip minėta, tai, kad byloje dėl pareiškėjo prašymo nėra tyrimo dalyko, reiškia, kad prašymas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu prašymo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu atsisakymo nagrinėti prašymą pagrindai buvo nustatyti pradėjus nagrinėti bylą Konstitucinio Teismo posėdyje, priimamas sprendimas nutraukti bylą.

18. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo prašymą (Nr. 1B-46/2010) ištirti, ar CK 6.290 straipsnio 1 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškios socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, sąvokos, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutrauktina.

III

Dėl Civilinio kodekso 6.290 straipsnio 3 dalies atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1. Minėta, kad pareiškėjai *inter alia* prašo ištirti, ar CK 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjų, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų regresio teisės reikalauti žalos atlyginimo iš ją padariusio asmens taikymo apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pareiškėjų nuomone, pagal CK 6.290 straipsnio 1 dalį visos socialinio draudimo išmokos įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, o pagal 6.290 straipsnio 3 dalį draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos įgyja regresio teisę į žalą padariusį asmenį, išskyrus atvejus, kai draudimo įmokas už nukentėjusįjį mokėjo žalą padaręs asmuo, todėl pareiškėjams kilo abejonių, ar įstatymų leidėjas, nenustatydamas, kiek išmokėtos socialinio draudimo išmokos regresio tvarka gali būti išieškotos iš žalą padariusio asmens, nenukrypo nuo Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų žalos atlyginimo instituto principų, žalą padariusiam asmeniui neperkėlė Konstitucijos 52 straipsnyje įtvirtintos valstybės pareigos teikti socialinę paramą, nepažeidė konstitucinių asmenų lygybės, proporcingumo principų.

3. CK 6.290 straipsnio „Socialinio draudimo išmokų įskaitymas“ 3 dalyje nustatyta: „Draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos įgyja regresio teisę į žalą padariusį

asmenį, išskyrus atvejus, kai draudimo įmokas už nukentėjusį asmenį mokėjo žalą padaręs asmuo.“

4. CK 6.290 straipsnio 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas aiškintinas kitų CK normų, nustatančių regresio teisės į atsakingą už žalą asmenį apimtį, taip pat įstatymų, nustatančių socialinio draudimo išmokas, mokamas sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, nuostatų kontekste.

4.1. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos šios CK nuostatos:

– „Regreso tvarka reikalavimas gali pereiti trečiajam asmeniui rašytinės sutarties arba įstatymų pagrindu“ (6.111 straipsnis);

– „Trečiasis asmuo, kuriam pereina reikalavimo teisė, negali įgyti daugiau teisių, negu jų turėjo pradinis kreditorius“ (6.113 straipsnis);

– „Civilinė atsakomybė atsiranda neįvykdžius įstatymuose ar sutartyje nustatytos pareigos (neteisėtas neveikimas) arba atlikus veiksmus, kuriuos įstatymai ar sutartis draudžia atlikti (neteisėtas veikimas), arba pažeidus bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai“ (6.246 straipsnio 1 dalis);

– „Atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję su veiksmais (veikimu, neveikimu), nulėmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu“ (6.247 straipsnis);

– „Žala yra asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Piniginė žalos išraiška yra nuostoliai. Jeigu šalis nuostolių dydžio negali tiksliai įrodyti, tai jų dydį nustato teismas“ (6.249 straipsnio 1 dalis);

– „Padaryti nuostoliai turi būti atlyginti visiškai, išskyrus atvejus, kai įstatymai ar sutartis nustato ribotą atsakomybę“ (6.251 straipsnio 1 dalis);

– „Žalą, padarytą asmeniui, turtui, o įstatymų numatytais atvejais – ir neturtinę žalą privalo visiškai atlyginti atsakingas asmuo“ (6.263 straipsnio 2 dalis);

– „Atlyginęs kito asmens padarytą žalą asmuo turi į padariusį žalą asmenį regresio (atgręžtinio reikalavimo) teisę tokio dydžio, kiek sumokėjo žalos atlyginimo, jeigu įstatymai nenustato kitokio dydžio“ (6.280 straipsnio 1 dalis).

Pagal cituotose Civilinio kodekso nuostatose nustatytą teisinį reguliavimą asmuo, atlyginęs dėl kito asmens veiksmų atsiradusią žalą, turi teisę regresu tvarka reikalauti iš žalą padariusio asmens tokio dydžio sumos, kokią nukentėjusiam asmeniui turėjo atlyginti žalą padaręs asmuo.

4.2. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime minėta, kad pagal Civiliniame kodekse nustatytą žalos atlyginimo teisinį reguliavimą padarytą žalą turi visiškai atlyginti atsakingas asmuo, išskyrus atvejus, kai įstatymai ar sutartis nustato ribotą atsakomybę; pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir

profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui skirtų lėšų kompensuojamos dėl nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo ar profesinių ligų negautos pajamos, o išmokų dydis nustatomas šio įstatymo nustatyta tvarka. Vadinasi, dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo padarytos žalos dydis ir socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, dydžiai gali nesutapti: padarytos žalos dydis gali būti lygus socialinio draudimo išmokų dydžiui, už jas didesnis arba mažesnis.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat minėta, kad CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas, aiškinamas kitų Civilinio kodekso normų, reguliuojančių civilinę atsakomybę, bei šiame nutarime cituotų socialinio draudimo santykius reguliuojančių įstatymų, *inter alia* Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo, nuostatų kontekste, reiškia, kad socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, yra įskaitomos į turtinės žalos, kurią dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo patyrė nukentėjęs asmuo ar jo šeimos nariai, dydį, o atsakingas asmuo – žalą padaręs ar įstatymų numatytais atvejais dėl kito asmens veiksmų atsiradusią žalą privalantis atlyginti asmuo – nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams turi atlyginti tą turtinės žalos, padarytos dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, dalį, kuri viršija nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams išmokėtų socialinio draudimo išmokų dydį.

4.3. Vadinasi, pagal CK 6.290 straipsnio 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos įgyja reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį dėl tokio dydžio socialinio draudimo išmokos ar jos dalies, kiek ja atlyginama dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala, t. y. tais atvejais, kai draudimo išmoka yra lygi nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydžiui arba mažesnė už jį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį dėl visos draudimo išmokos, o tuo atveju, kai draudimo išmoka yra didesnė už nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį dėl socialinio draudimo išmokos dalies, kuria atlyginama nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala.

5. Minėta, kad pareiškėjai prašo ištirti, ar Konstitucijai neprieštaruoja CK 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjų, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų regresio teisės reikalauti žalos atlyginimo iš ją padariusio asmens taikymo apimties. Pareiškėjai, ginčydami CK 6.290 straipsnio 3 dalies atitinkama apimtimi atitiktą Konstitucijai, preziumuoja, kad visos socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, išieškomos iš žalą padariusio asmens.

6. Pareiškėjai, teigdami, kad CK 6.290 straipsnio 3 dalyje nėra nustatyta aiškios draudimo

išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų regresio teisės reikalauti žalos atlyginimo iš ją padariusio asmens taikymo apimties, neatsižvelgia į kitas Civilinio kodekso normas, nustatančias regresio teisės į atsakingą už žalą asmenį apimtį, taip pat į įstatymų, nustatančių socialinio draudimo išmokos, mokamas sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, nuostatas.

Minėta, kad pagal CK 6.290 straipsnio 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos įgyja reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį dėl tokio dydžio socialinio draudimo išmokos ar jos dalies, kiek ja atlyginama dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala, t. y. tais atvejais, kai draudimo išmoka yra lygi nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydžiui arba mažesnė už jį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį dėl visos draudimo išmokos, o tuo atveju, kai draudimo išmoka yra didesnė už nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį dėl socialinio draudimo išmokos dalies, kuria atlyginama nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala.

Taip aiškinant CK 6.290 straipsnio 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą nebelieka pareiškėjų prašymuose išdėstytų abejonių dėl jo atitikties Konstitucijai, o šias abejones pagrindžiantys argumentai nebelaikytini teisiniais argumentais pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą. Vadinasi, pareiškėjų prašymuose keliamas ne CK 6.290 straipsnio 3 dalies atitikties Konstitucijai, o jos aiškinimo, taigi ir taikymo, klausimas.

7. Minėta, kad Konstitucinis Teismas, kaip jis yra konstatavęs, pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų, taip pat kad tokius klausimus sprendžia institucija, turinti įgaliojimus taikyti teisės aktus; jei įstatymuose yra neaiškumų, dviprasmybių, spragų, tai pašalinti yra įstatymų leidėjo pareiga; įstatymų leidėjo neišspręsti teisės taikymo klausimai yra teismų praktikos dalykas, taigi įstatymų leidėjo neišspręstus teisės taikymo klausimus gali spręsti teismai, nagrinėjantys ginčus dėl atitinkamų teisės aktų (jų dalių) taikymo; prašymai išaiškinti, kaip turi būti taikomos įstatymo (ar kito teisės akto) nuostatos, yra nežinybingi Konstituciniam Teismui.

8. Pažymėtina, jog, kaip minėta, tai, kad byloje dėl pareiškėjo prašymo nėra tyrimo dalyko, reiškia, kad prašymas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu prašymo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu atsisakymo nagrinėti prašymą pagrindai buvo nustatyti pradėjus nagrinėti bylą Konstitucinio Teismo posėdyje, priimamas sprendimas nutraukti bylą.

9. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjų prašymus ištirti, ar CK 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjų, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų regresio teisės reikalauti žalos atlyginimo iš ją padariusio asmens taikymo apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutrauktina.

10. Minėta, kad pareiškėjas – Vilniaus apygardos teismas (prašymas Nr. 1B-46/2010) *inter alia* prašo ištirti, ar CK 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų sąvokos, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Taigi pareiškėjas ginčija, jo manymu, CK 6.290 straipsnio 3 dalyje esančią legislatyvinę omisiją – tai, kas šioje normoje įstatymų leidėjo nėra nustatyta, nors, pareiškėjo manymu, pagal Konstituciją turėtų būti nustatyta, t. y. prašymuose ginčijama tokia teisinio reguliavimo spraga, kurią, pareiškėjo nuomone, Konstitucija draudžia.

11. CK 6.290 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta sąvoka „socialinio draudimo įstaigos“ aiškintina socialinio draudimo santykius reguliuojančių įstatymų kontekste.

11.1. Minėta, kad valstybinio socialinio draudimo santykių pagrindus: valstybinio socialinio draudimo rūšis, valstybiniu socialiniu draudimu draudžiamų asmenų kategorijas, valstybinio socialinio draudimo valdymo sistemos principus bei struktūrą, jos subjektų teises, pareigas ir atsakomybę, nustato Valstybinio socialinio draudimo įstatymas (įstatymo (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 1 straipsnio 1 dalis).

11.2. Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 9 dalyje nustatyta: „Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos (toliau – Fondo administravimo įstaigos) – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondo valdyba), Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai (toliau – Fondo valdybos teritoriniai skyriai) ir kitos Fondo įstaigos, susijusios su Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimu. Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos yra valstybės įstaigos.“

Paminėtina, kad pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 12 dalį Valstybinis socialinio draudimo fondas yra Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka valdomi centralizuoti tiksliniai finansiniai ir materialiniai ištekliai, kurie įtraukiami į apskaitą nuo valstybės ir savivaldybių biudžetų atskirtame Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžete ir yra naudojami valstybiniam

socialiniam pensijų, ligos ir motinystės, nedarbo, sveikatos bei nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų draudimui finansuoti, valdyti ir administruoti.

11.3. Taigi, CK 6.290 straipsnio 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą aiškinant kartu su nustatytuoju minėtose Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) nuostatose, socialinio draudimo įstaigos, nurodytos CK 6.290 straipsnio 3 dalyje, yra Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos, susijusios su Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimu (Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai ir kitos Fondo įstaigos).

12. Minėta, jog Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad teisės spraga, *inter alia* legislatyvinė omisija, visuomet reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas apskritai nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte (jo dalyje), nei kuriuose nors kituose teisės aktuose, tačiau poreikis tuos visuomeninius santykius teisiškai sureguliuoti yra, o legislatyvinės omisijos atveju tas teisinis reguliavimas turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje), nes to reikalauja kuris nors aukštesnės galios teisės aktas, *inter alia* pati Konstitucija.

Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, jog tais atvejais, kai pareiškėjas ginčija tai, kad jo nurodytame įstatyme ar kitame ginčijamame teisės akte (jo dalyje) nėra nustatyta tam tikro teisinio reguliavimo, bet tas teisinis reguliavimas pagal Konstituciją (o jeigu yra ginčijamas Seimo, Vyriausybės, Respublikos Prezidento poįstatyminis teisės aktas (jo dalis) – ir pagal įstatymus) neprivalo būti nustatytas būtent tame ginčijamame teisės akte (jo dalyje), Konstitucinis Teismas konstatuoja, kad byloje dėl pareiškėjo prašymo nėra tyrimo dalyko.

13. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad socialinio draudimo įstaigos, nurodytos CK 6.290 straipsnio 3 dalyje, yra Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos, susijusios su Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimu (Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai ir kitos Fondo įstaigos). Taigi nėra pagrindo teigti, kad šių įstaigų sąvoka turi būti nustatyta CK 6.290 straipsnio 3 dalyje.

Be to, pažymėtina, jog, kaip minėta, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad įstatymų leidėjo neišspręstus teisės taikymo klausimus gali spręsti teismai, nagrinėjantys ginčus dėl atitinkamų teisės aktų (jų dalių) taikymo. Taigi nagrinėjamosiose bylose taikydami įstatymus, kitus teisės aktus, juose vartojamas sąvokas turi aiškinti nagrinėjantys bylas teismai.

Vadinasi, byloje dėl pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo (prašymas Nr. 1B-46/2010) prašymo ištirti, ar CK 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų sąvokos, neprieštarauja

Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, nėra tyrimo dalyko.

14. Pažymėtina, jog, kaip minėta, tai, kad byloje dėl pareiškėjo prašymo nėra tyrimo dalyko, reiškia, kad prašymas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu prašymo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu atsisakymo nagrinėti prašymą pagrindai buvo nustatyti pradėjus nagrinėti bylą Konstitucinio Teismo posėdyje, priimamas sprendimas nutraukti bylą.

15. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo prašymą (Nr. 1B-46/2010) ištirti, ar CK 6.290 straipsnio 3 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų sąvokos, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutrauktina.

IV

Dėl Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalies atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1. Minėta, kad pareiškėjas – Vilniaus apygardos teismas (prašymas Nr. 1B-46/2010) *inter alia* prašo ištirti, ar Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, taip pat laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pareiškėjo nuomone, dalis pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą ir Vidaus tarnybos statutą nukentėjusiajam mokamų išmokų nėra žalos atlyginimas civilinės deliktinės atsakomybės požiūriu, nes jų dydis nepriklauso nuo faktiškai patirtos žalos dydžio, todėl įstatymų leidėjas, nenustatydamas, kiek nukentėjusiajam išmokėtos socialinio draudimo ir kitos teisės aktuose numatytos išmokos įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, taip pat kiek jos gali būti regresu tvarka išieškotos iš žalą padariusio asmens, nukrypo nuo Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų žalos atlyginimo instituto principų, konstitucinių asmenų lygybės, teisinės valstybės principų, žalą padariusiam asmeniui perkėlė Konstitucijos

52 straipsnyje įtvirtintą valstybės pareigą teikti socialinę paramą.

3. Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio „Išmokos mokėjimo tvarka“ 10 dalyje buvo nustatyta:

„Socialinio draudimo išmokos, mokamos tais atvejais, kai sužalojama sveikata ar atimama gyvybė, ir įstatymų nustatytais atvejais mokama laidojimo pašalpa įskaitomos į atlygintinos žalos dydį. Draudikas ar Biuras moka nukentėjusiam trečiajam asmeniui likusios žalos dydžio išmoką, kiek jos nepadengė socialinis draudimas ar privalomasis sveikatos draudimas. Draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos teisės aktų nustatyta tvarka įgyja regresio teisę į atsakingą draudiką arba, jei tokio nėra, į žalą padariusį asmenį.“

Paminėtina, kad pagal Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 2 straipsnio 3 dalį Biuras yra Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuras, pagal šio įstatymo 2 straipsnio 6 dalį Draudikas – asmuo (Lietuvos Respublikos draudimo įmonė, kitos Europos Sąjungos valstybės narės draudimo įmonė ar užsienio valstybės draudimo įmonės filialas, įsteigtas Lietuvoje), kuris teisės aktų nustatyta tvarka vykdo Lietuvoje transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą ir kuris yra Biuro narys.

4. Kaip minėta, CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, yra įskaitomos į atlygintinos žalos dydį“; šio straipsnio 3 dalyje nustatyta: „Draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos įgyja regresio teisę į žalą padariusį asmenį, išskyrus atvejus, kai draudimo įmokas už nukentėjusį asmenį mokėjo žalą padaręs asmuo.“

Palyginus pareiškėjo ginčijamą teisinį reguliavimą, nustatytą Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje, su nustatytuoju CK 6.290 straipsnio 1, 3 dalyse, kurios taip pat ginčijamos šioje konstitucinės justicijos byloje, pažymėtina, kad jų turinys šios konstitucinės justicijos byloje tiriamu aspektu iš esmės yra tapatus. Lyginamas ginčijamas teisinis reguliavimas skiriasi tik tuo, kad Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje nurodyta, jog į atlygintinos žalos dydį įskaitoma ir įstatymų nustatytais atvejais mokama laidojimo pašalpa.

5. Šiame kontekste paminėtina, kad laidojimo pašalpa buvo numatyta Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo (1999 m. gruodžio 23 d. redakcija) 31 straipsnio „Laidojimo pašalpa“ 1 dalyje (2002 m. gruodžio 10 d. redakcija): „Apdraustajam mirus dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar ūmios profesinės ligos, pripažintų draudiminiais įvykiais, mirusiojo šeimai išmokama vienkartinė laidojimo pašalpa, lygi 100 einamųjų metų draudžiamųjų pajamų, galiojusių tą mėnesį, kurį įvyko mirtinas nelaimingas atsitikimas darbe ar ištiko ūmi

profesinė liga. Ši pašalpa lygiomis dalimis išmokama kiekvienam mirusiojo šeimos nariui.“

Seimas 2003 m. lapkričio 11 d. priėmė Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo pakeitimo įstatymą (su išimtimi įsigaliojo 2004 m. sausio 1 d.), kuriuo Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymas (1999 m. gruodžio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) buvo pakeistas ir išdėstytas nauja redakcija. Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) 27 straipsnio „Vienkartinė draudimo išmoka apdraustajam mirus“ 1 dalyje nustatyta: „Apdraustajam mirus dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos, pripažintų draudiminiais įvykiais, mirusiojo šeimai išmokama vienkartinė draudimo išmoka, lygi 100 dydžių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų, galiojusių mirties dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos mėnesį. Ši išmoka lygiomis dalimis išmokama kiekvienam mirusiojo šeimos nariui.“

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste palyginus teisinį reguliavimą, nustatytą Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo (1999 m. gruodžio 23 d. redakcija) 31 straipsnio 1 dalyje (2002 m. gruodžio 10 d. redakcija), su nustatytoju Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) 27 straipsnio 1 dalyje, pažymėtina, kad laidojimo pašalpa, numatyta Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo (1999 m. gruodžio 23 d. redakcija) 31 straipsnio 1 dalyje (2002 m. gruodžio 10 d. redakcija), ir vienkartinė išmoka apdraustajam mirus, numatyta Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) 27 straipsnio 1 dalyje, yra ta pati socialinio draudimo išmoka, mokama dėl draudiminio įvykio mirusio apdraustojo asmens šeimos nariams.

Vadinasi, teisinis reguliavimas, nustatytas Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalies nuostatoje, pareiškėjo ginčijamu aspektu yra tapatus nustatytajam CK 6.290 straipsnio 1, 3 dalyse.

6. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad:

– pagal CK 6.290 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, aiškinamą kitų Civilinio kodekso normų ir kitų įstatymų nuostatų kontekste, socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, yra įskaitomos į turtinės žalos, kurią dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo patyrė nukentėjęs asmuo ar jo šeimos nariai, dydį, o atsakingas asmuo – žalą padaręs ar įstatymų numatytais atvejais dėl kito asmens veiksmų atsiradusią žalą privalantis atlyginti asmuo – nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams turi atlyginti tą turtinės žalos, padarytos dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, dalį, kuri viršija nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams išmokėtų socialinio draudimo išmokų dydį;

– pagal CK 6.290 straipsnio 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos įgyja reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį dėl tokio dydžio socialinio draudimo išmokos ar jos dalies, kiek ja atlyginama dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala, t. y. tais atvejais, kai draudimo išmoka yra lygi nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydžiui arba mažesnė už jį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį dėl visos draudimo išmokos, o tuo atveju, kai draudimo išmoka yra didesnė už nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį dėl socialinio draudimo išmokos dalies, kuria atlyginama nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala.

7. Teisinį reguliavimą, nustatytą Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje, aiškinant kartu su nustatytu CK 6.290 straipsnio 1, 3 dalyse pažymėtina, kad pagal jį socialinio draudimo išmokos, mokamos tais atvejais, kai sužalojama sveikata ar atimama gyvybė, ir įstatymų nustatytais atvejais mokama laidojimo pašalpa įskaitomos į turtinės žalos, kurią dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo patyrė nukentėjęs asmuo ar jo šeimos nariai, dydį; draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos teisės aktų nustatyta tvarka įgyja reikalavimo teisę į atsakingą draudiką arba, jei tokio nėra, į žalą padariusį asmenį dėl tokio dydžio socialinio draudimo išmokos ar jos dalies, kiek ja atlyginama dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala, t. y. tais atvejais, kai draudimo išmoka yra lygi nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydžiui arba mažesnė už jį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į atsakingą draudiką arba, jei tokio nėra, į žalą padariusį asmenį dėl visos draudimo išmokos, o tuo atveju, kai draudimo išmoka yra didesnė už nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į atsakingą draudiką arba, jei tokio nėra, į žalą padariusį asmenį dėl socialinio draudimo išmokos dalies, kuria atlyginama nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala.

8. Minėta, kad pareiškėjas – Vilniaus apygardos teismas *inter alia* prašo ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, taip pat laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties. Pareiškėjas, ginčydamas Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalies atitinkama apimtimi atitiktą Konstitucijai, preziūuoja, kad visos socialinio

draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, taip pat kompensacijos, mokamos pagal Vidaus tarnybos statutą, išieškomos iš žalą padariusio asmens.

9. Pareiškėjas, teigdamas, kad Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, taip pat laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, neatsižvelgia į Civilinio kodekso normas, nustatančias regresio teisės į atsakingą už žalą asmenį apimtį, taip pat įstatymų, nustatančių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, nuostatas.

Minėta, kad pagal teisinį reguliavimą, nustatytą Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje, socialinio draudimo išmokos, mokamos tais atvejais, kai sužalojama sveikata ar atimama gyvybė, ir įstatymų nustatytais atvejais mokama laidojimo pašalpa įskaitomos į turtinės žalos, kurią dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo patyrė nukentėjęs asmuo ar jo šeimos nariai, dydį; draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos teisės aktų nustatyta tvarka įgyja reikalavimo teisę į atsakingą draudiką arba, jei tokio nėra, į žalą padariusį asmenį dėl tokio dydžio socialinio draudimo išmokos ar jos dalies, kiek ja atlyginama dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala, t. y. tais atvejais, kai draudimo išmoka yra lygi nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydžiui arba mažesnė už jį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į atsakingą draudiką arba, jei tokio nėra, į žalą padariusį asmenį dėl visos draudimo išmokos, o tuo atveju, kai draudimo išmoka yra didesnė už nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į atsakingą draudiką arba, jei tokio nėra, į žalą padariusį asmenį dėl socialinio draudimo išmokos dalies, kuria atlyginama nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala.

Taip aiškinant Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą nebelieka pareiškėjų prašymuose išdėstytų abejonių dėl jo atitikties Konstitucijai, o šias abejones pagrindžiantys argumentai nebelaikytini teisiniais argumentais pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą. Vadinasi, pareiškėjų prašymuose keliamas ne Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalies atitikties Konstitucijai, o jos aiškinimo, taigi ir taikymo, klausimas.

10. Minėta, kad Konstitucinis Teismas, kaip jis yra konstatavęs, pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų, taip pat kad tokius klausimus sprendžia institucija, turinti įgaliojimus taikyti teisės aktus; jei įstatymuose yra

neaiškumą, dviprasmybių, spragų, tai pašalinti yra įstatymų leidėjo pareiga; įstatymų leidėjo neišspręsti teisės taikymo klausimai yra teismų praktikos dalykas; taigi įstatymų leidėjo neišspręstus teisės taikymo klausimus gali spręsti teismai, nagrinėjantys ginčus dėl atitinkamų teisės aktų (jų dalių) taikymo; prašymai išaiškinti, kaip turi būti taikomos įstatymo (ar kito teisės akto) nuostatos, yra nežinybingi Konstituciniam Teismui.

11. Pažymėtina, jog, kaip minėta, tai, kad byloje dėl pareiškėjo prašymo nėra tyrimo dalyko, reiškia, kad prašymas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu prašymo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu atsisakymo nagrinėti prašymą pagrindai buvo nustatyti pradėjus nagrinėti bylą Konstitucinio Teismo posėdyje, priimamas sprendimas nutraukti bylą.

12. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo prašymą (Nr. 1B-46/2010) ištirti, ar Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, taip pat laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutrauktina.

13. Paminėtina, kad Seimas 2007 m. gegužės 17 d. priėmė Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo pakeitimo įstatymą, kuriuo pakeitė Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymą ir jį išdėstė nauja redakcija. Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2007 m. gegužės 17 d. redakcija) 19 straipsnio „Išmokos mokėjimo tvarka“ 10 dalyje nustatyta: „Asmenys, kurie teisės aktų nustatyta tvarka turi regreso ar subrogacijos teisę į žalą padariusį asmenį, pretenziją dėl išmokos gali pateikti tiesiogiai kaltininko civilinę atsakomybę apdraudusiam draudikui arba, jei tokio nėra, žalą padariusiam asmeniui.“

Palyginus teisinį reguliavimą, nustatytą Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje, su nustatytuoju Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2007 m. gegužės 17 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje pažymėtina, kad Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2007 m. gegužės 17 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje nereguliuojami socialinio draudimo išmokų įskaitymo į

atlygintinos žalos dydį santykinai. Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje buvusios nuostatos nėra ir kitose šio įstatymo (2007 m. gegužės 17 d. redakcija) nuostatose. Taigi teisinis reguliavimas, nustatytas pareiškėjo ginčijamoje Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje, pareiškėjo ginčijamu aspektu pakito iš esmės.

V

Dėl Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 „Dėl Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“ patvirtintų Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų 26 punkto (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1. Minėta, kad pareiškėjai – Kauno apygardos teismas (prašymas Nr. 1B-6/2010) ir Vilniaus apygardos teismas (prašymai Nr. 1B-46/2010, 1B-71/2010, 1B-23/2011) *inter alia* prašo ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punktas (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tuo aspektu, kad regreso teisė išieškoti išmokėtas draudimo sumas ir kompensacijas iš žalą padariusių juridinių ir fizinių asmenų yra nustatyta Vyriausybės nutarimu, o ne įstatymu.

Pareiškėjai nurodo, kad pagal Konstituciją asmeniui padarytos žalos atlyginimą turi nustatyti įstatymas, tuo tarpu pagal ginčijamą teisinį reguliavimą regreso teisė išieškoti išmokėtas draudimo sumas ir kompensacijas iš žalą padariusių juridinių ir fizinių asmenų yra nustatyta Vyriausybės nutarimu, o ne įstatymu.

2. Minėta, kad pareiškėjai – Kauno apygardos teismas (prašymas Nr. 1B-6/2010) ir Vilniaus apygardos teismas (prašymas Nr. 1B-46/2010) *inter alia* prašo ištirti, ar Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punktas (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tiek, kiek, pasak pareiškėjų, jame nėra nustatyta aiškios kompensacijas pagal Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnį išmokėjusių įstaigų regreso teisės į žalą padariusį asmenį taikymo apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Pareiškėjai nurodo, kad Policijos departamentas prie VRM, išmokėjęs kompensaciją ir atlyginęs nukentėjusiajam daugiau žalos nei jos faktiškai buvo padaryta bei įgydamas reikalavimo teisę į išmokėtos sumos dalį, viršijančią nukentėjusiojo patirtus nuostolius, įgyja daugiau teisių, nei jų turėjo pradinis kreditorius, ir tokiu atveju valstybės interesai ginami labiau nei žalą padariusio asmens.

3. Vyriausybė 1991 m. gruodžio 5 d. priėmė nutarimą Nr. 530 „Dėl Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus ar jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“, kuriuo patvirtino Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus ar jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygas (1 punktą). Šis nutarimas ne kartą buvo keičiamas ir (arba) papildomas.

4. Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) nustatyta: „Įstaigos, išmokėjusios draudimo sumas ir kompensacijas, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka.“

5. Sąlygų 1 punkte (2011 m. rugsėjo 7 d. redakcija) nustatyta:

„Pagal Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus ar jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygas (toliau vadinama – draudimo sąlygos) apdraudžiami:

1.1. Vidaus reikalų ministerijos, policijos ir kitų vidaus reikalų statutinių įstaigų (Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, Vadovybės apsaugos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos ir jiems pavaldžių padalinių, Vidaus reikalų ministerijos vidaus tarnybos dalinių) pareigūnai;

1.2. Lietuvos teisės universiteto Policijos fakulteto studentai ir Vidaus reikalų ministerijos valdymo srities aukštųjų ir aukštesniųjų mokyklų klausytojai (kursantai), policijos rezervo nariai jų stažuočių ir praktikos laikotarpiu;

1.3. privalomosios pradinės karo tarnybos kariai;

1.4. profesinės karo tarnybos kariai;

1.5. kariai savanoriai ir kiti aktyviojo rezervo kariai, taip pat parengtojo rezervo kariai, pašaukti į pratybas, mokymus ar vykdyti tarnybos užduočių;

1.6. asmenys, mobilizuoti ištikus ekologinei katastrofai, stichinei nelaimėi ar iškilus pavojui valstybės saugumui;

1.7. kariūnai;

1.8. civilinės krašto apsaugos tarnybos valstybės tarnautojai;

1.9. karo prievolininkai, atliekantys alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą;

1.10. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnai;

1.11. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnai;

1.12. Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos ir jam pavaldžių įstaigų ar valstybės įmonių pareigūnai;

1.13. Lietuvos Respublikos muitinės pareigūnai;

1.14. aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai;

1.15. (neteko galios); Nr. 1045, 2011-09-07, Žin., 2011, Nr. 113-5306 (2011-09-15)

1.16. sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojai, teikiantys sveikatos priežiūros paslaugas pacientams, sergantiems ypač pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis, ar vykdantys epidemijų profilaktikos priemones ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų židiniuose.“

Kaip matyti iš Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 1 punkte esančio sąrašo, pagal Sąlygas yra apdraudžiami įvairiose valstybės statutinėse institucijose arba sistemose tarnaujantys pareigūnai, kariai ir kiti asmenys.

Iš pareiškėjų – Kauno apygardos teismo prašymo Nr. 1B-6/2010 ir Vilniaus apygardos teismo prašymų Nr. 1B-46/2010, 1B-71/2010, 1B-23/2011 bei jų nagrinėjamų civilinių bylų, kuriose priimtos nutartys kreiptis į Konstitucinį Teismą, medžiagos matyti, kad Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkto (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) atitiktis Konstitucijai yra ginčijama civilinių ginčų dėl žalos padarymo tarnybinės pareigas einantiems policijos pareigūnams ir įstaigų, pagal Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnį išmokėjusių kompensacijas šiems policijos pareigūnams, regreso teisės į žalą padariusį asmenį kontekste.

Atsižvelgiant į tai, Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkto (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) atitiktis Konstitucijai bus tiriama tik policijos pareigūnų socialines garantijas nustatančio teisinio reguliavimo (Vidaus tarnybos statuto) kontekste, t. y. tiek, kiek tame punkte nustatyta, kad policijos įstaigos, išmokėjusios draudimo sumas ir kompensacijas, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

6. Minėta, kad Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) nustatyta: „Įstaigos, išmokėjusios draudimo sumas ir kompensacijas, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka.“

7. Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas aiškintinas *inter alia* Vidaus tarnybos statuto nuostatų kontekste.

7.1. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos šios Vidaus tarnybos statuto nuostatos:

– Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnyje „Kompensacijos pareigūno ar kursanto mirties arba sveikatos sutrikimo atvejais“ (2008 m. gruodžio 23 d. redakcija) nustatyta:

„1. Žuvus tarnybinės pareigas vykdžiusiam pareigūnui, jei tarnybinių pareigų atlikimas buvo susijęs su padidėjusiu pavojumi ar padidėjusia rizika pareigūno gyvybei ar sveikatai, taip pat tais atvejais, kai pareigūno mirties priežastis yra susijusi su jo tarnybinių pareigų atlikimu, jei tarnybinių

pareigų atlikimas buvo susijęs su padidėjusiu pavojumi ar padidėjusia rizika pareigūno gyvybei ar sveikatai, taip pat tais atvejais, kai pareigūnas nužudytas dėl tarnybinių pareigų atlikimo ar pareigūno statuso, neatsižvelgiant į draudimo išmokas jo šeimai – vaikams (įvaikiams, taip pat vaikams, gimusiems po pareigūno mirties), kol jiems sukaks 18 metų, taip pat vaikams (įvaikiams), kurie mokosi nustatyta tvarka įregistruotų švietimo įstaigų dieniniuose skyriuose, kol jiems sukaks 24 metai, sutuoktiniui, sugyventiniui (partneriui), tėvui ar motinai – ir nedarbingiems asmenims, kurie buvo žuvusiojo išlaikomi arba jo mirties dieną turėjo teisę gauti jo išlaikymą, per vienus metus nuo pareigūno mirties lygiomis dalimis išmokama jo 120 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio vienkartinė kompensacija.

2. Žuvęs pareigūnas ar kursantas laidojamas valstybės lėšomis arba jo artimiesiems išmokama 40 minimalių gyvenimo lygių dydžio pinigine kompensacija laidotuvių išlaidoms padengti. Pareigūno ar kursanto, kuris žuvo užsienyje atlikdamas tarnybines pareigas ar profesinio mokymo metu, palaikų pervežimo į Lietuvą išlaidas teisės aktų nustatyta tvarka apmoka valstybė. Valstybės apmokamų laidojimo išlaidų aprašą nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

3. Pareigūnui, kuris buvo sužalotas, susižalojo arba jo sveikata buvo sutrikdyta atliekant tarnybines pareigas, jei tarnybinių pareigų atlikimas buvo susijęs su padidėjusiu pavojumi ar padidėjusia rizika pareigūno gyvybei ar sveikatai, arba kai jo sužalojimas, susižalojimas ar sveikatos sutrikdymas yra susijęs su jo tarnybinių pareigų atlikimu, jei tarnybinių pareigų atlikimas buvo susijęs su padidėjusiu pavojumi ar padidėjusia rizika pareigūno gyvybei ar sveikatai, arba kai jo sveikata sutrikdyta dėl tarnybinių pareigų atlikimo ar pareigūno statuso, išmokama nuo vieno mėnesio iki 5 metų (nuo 1 mėnesio iki 60 mėnesių) jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija. Nustatomos šios kompensacijos:

1) netekusiems 75–100 procentų darbingumo dėl sužalojimo ar susižalojimo – 60 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

2) netekusiems 60–70 procentų darbingumo dėl sužalojimo ar susižalojimo – 48 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

3) netekusiems 45–55 procentų darbingumo dėl sužalojimo ar susižalojimo – 36 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

4) netekusiems iki 40 procentų darbingumo dėl sužalojimo ar susižalojimo ir dėl to pripažintiems netinkamais vidaus tarnybai – 30 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

5) sunkaus sveikatos sutrikdymo atveju – 24 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

6) apysunkio sveikatos sutrikdymo atveju – 18 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio;

7) lengvo sveikatos sutrikdymo atveju – nuo 1 iki 12 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio.

4. Kursanto mirties, sužalojimo, susižalojimo ar jo sveikatos sutrikdymo per profesinį ar

įvadinį mokymą atvejais kompensacijos mokamos šio straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatytais sąlygomis ir tvarka, išskyrus tai, kad kompensacijų dydis apskaičiuojamas pagal įvykio metu Vyriausybės nustatytą minimalią mėnesinę algą.

5. Ar pareigūno mirtis, susižalojimas, sužalojimas arba sveikatos sutrikdymas yra susijęs su tarnybinių pareigų atlikimu ar pareigūno statusu, o kursanto – su profesiniu ar įvadiniu mokymu, taip pat ar tarnybinių pareigų atlikimas, profesinis ar įvadinis mokymas susijęs su padidėjusiu pavojumi ar padidėjusia rizika pareigūno ar kursanto gyvybei ar sveikatai, taip pat kompensacijos dydis lengvo sveikatos sutrikdymo atveju nustatoma vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka.

6. Šiame straipsnyje nustatytos kompensacijos nemokamos, jeigu:

1) darydamas tyčinį nusikaltimą ar tyčinį baudžiamąjį nusižengimą, pareigūnas ar kursantas žuvo, susižalojo, buvo sužalotas ar jo sveikata buvo sutrikdyta;

2) pareigūno mirties, sužalojimo, susižalojimo ar sveikatos sutrikdymo priežastis buvo su tarnybinių pareigų atlikimu nesusijęs apsvaigimas nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių arba kitų svaigiųjų medžiagų, o kursanto mirties, sužalojimo, susižalojimo ar sveikatos sutrikdymo priežastis buvo nesusijusi su jo profesiniu ar įvadiniu mokymu;

3) pareigūnas ar kursantas nusižudė, kėsinosi nusižudyti ar tyčia susižalojo;

4) pareigūnas ar kursantas žuvo, susižalojo, buvo sužalotas ar jo sveikata buvo sutrikdyta eismo įvykio metu, jei šis pareigūnas ar kursantas vairavo transporto priemonę neturėdamas teisės jos vairuoti arba perdavė ją vairuoti asmeniui, apsvaigusiam nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų svaigiųjų medžiagų arba neturinčiam teisės jos vairuoti;

5) pareigūno ar kursanto sveikata sutriko ar jis mirė dėl ligos ir tai nesusiję su tarnybinių pareigų atlikimu arba profesiniu ar įvadiniu mokymu;

6) pareigūno ar kursanto mirties arba susižalojimo priežastis buvo sąmoningas, su tarnybiniu būtinumu nesusijęs saugumo taisyklių pažeidimas.

7. Ginčai dėl atsisakymo mokėti kompensaciją nagrinėjami teisės aktų nustatyta tvarka.

8. Pareigūno ar kursanto sveikatos sutrikdymo sunkumo mastą nustato Centrinė medicinos ekspertizės komisija, vadovaudamasi Vyriausybės tvirtinamu Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų ar kursantų sunkių, apysunkių ir lengvų sužeidimų, traumų bei kitų sveikatos sutrikdymų sąrašu Vyriausybės nustatyta tvarka.“;

– Vidaus tarnybos statuto 49 straipsnyje „Pareigūnų ir kursantų draudimas ir pareigūnų pensijos“ (2006 m. liepos 19 d. redakcija) nustatyta:

„1. Pareigūnų sveikata ir gyvybė visam jų tarnybos laikui valstybės biudžeto lėšomis privalomai draudžiama nuo nelaimingų atsitikimų tarnyboje, nuo nelaimingų atsitikimų, susijusių su tarnyba, nuo nelaimingų atsitikimų vykstant į tarnybą ar grįžtant iš jos. Pareigūnų sveikatos ir gyvybės draudimo suma lygi jo darbo užmokesčiui, mokamam draudiminio įvykio mėnesį,

padaugintam iš 12, ir negali būti didesnė už 48 Vyriausybės nustatytas minimalias mėnesines algas.

2. Kursantų sveikata ir gyvybė visam jų profesinio ar įvadinio mokymo laikotarpiui valstybės biudžeto lėšomis privalomai draudžiama nuo nelaimingų atsitikimų profesinio ar įvadinio mokymo metu. Kursanto sveikatos ir gyvybės draudimo suma lygi draudiminio įvykio mėnesį Vyriausybės nustatytai minimaliai mėnesinei algai, padaugintai iš 12.

3. Pareigūnų ir kursantų sveikatos ir gyvybės draudimo, draudiminių įvykių pripažinimo tvarką, draudimo išmokų dydžio nustatymo ir mokėjimo tvarką nustato Vyriausybė. Nelaimingų atsitikimų tarnyboje, nelaimingų atsitikimų, susijusių su tarnyba, nelaimingų atsitikimų vykstant į tarnybą ar grįžtant iš jos, taip pat nelaimingų atsitikimų profesinio ar įvadinio mokymo metu tyrimo ir apskaitos tvarką nustato vidaus reikalų ministras.

4. Draudimo išmokos nemokamos šio Statuto 40 straipsnio 6 dalyje nustatytais atvejais.

5. Pareigūnai Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyta tvarka privalomai draudžiami valstybinių socialinio draudimo pensijų draudimu.

6. Pareigūnai turi teisę gauti pareigūnų valstybinę pensiją pagal įstatymą, reglamentuojantį pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo tvarką.

7. Pareigūnai Nedarbo socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka privalomai draudžiami nedarbo socialiniu draudimu.“

7.2. Pažymėtina, kad pagal cituotą teisinį reguliavimą tiek kompensacijos pareigūno mirties arba sveikatos sutrikimo atvejais, tiek draudimo išmokos apskaičiuojamos Vidaus tarnybos statuto nustatyta tvarka ir jų dydis siejamas su pareigūnų darbo užmokesčiu.

7.3. Šiame kontekste paminėtina, kad Konstitucinis Teismas yra konstatavęs: „Konstitucijos 141 straipsnis suponuoja tai, kad statutinių valstybės institucijų pareigūnai atlieka statutinę valstybės tarnybą, kuri yra specifinė valstybės tarnybos rūšis, besiskirianti nuo kitokios (civilinės) valstybės tarnybos ir karo tarnybos. Iš statutinės valstybės tarnybos sampratos kyla šie jai būdingi bruožai: specialus teisinis reguliavimas atitinkamos tarnybos ypatumus nustatančiais teisės aktais (statutais), griežto hierarchinio pavaldumo statutiniai santykiai, kuriems būdingas *inter alia* ypatingas tarnybos atlikimo režimas (*inter alia* tarnybos pareigų vykdymo, tarnybos laiko, tarnybinės subordinacijos ypatumai, pareigūnų karjerą ir vietą statutinių santykių hierarchijoje žyminčių specialių tarnybinių laipsnių (rangų) sistema, tarnybinės (drausminės) atsakomybės specifika), specialūs reikalavimai statutinių valstybės institucijų pareigūnams (*inter alia* susiję su jų lojalumu Lietuvos valstybei ir patikimumu, išsilavinimu, amžiumi, sveikatos būkle ir pan.), specifiniai šių pareigūnų įgaliojimai (*inter alia* jiems nepavaldžių asmenų atžvilgiu, taip pat susiję su prievartos priemonių naudojimu), specialios socialinės ir kitos garantijos“ (Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 27 d. nutarimas).

7.4. Konstitucinis Teismas, tirdamas Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnio (2003 m.

balandžio 29 d. redakcija) atitiktą Konstitucijai, yra konstatavęs, kad jame „*inter alia*“ eksplicitiškai įtvirtintas privalomas pareigūnų gyvybės ir sveikatos visam jų tarnybos laikui valstybės biudžeto lėšomis draudimas nuo nelaimingų atsitikimų tarnyboje, nuo nelaimingų atsitikimų, susijusių su tarnyba, nuo nelaimingų atsitikimų vykstant į tarnybą ar grįžtant iš jos; skiriasi tik kompensacijų pareigūno ar kursanto mirties arba sveikatos sutrikimo atvejais mokėjimo sąlygos. Pagal Statuto 49, 40 straipsnius (2006 m. liepos 19 d. redakcija) draudimo išmokos mokamos visais atvejais, kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas tarnybos metu (išskyrus nedraudiminius įvykius), o kompensacijos – tik tais atvejais, kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas (susižaloja) tarnybinių pareigų vykdymo metu, jei tarnybinių pareigų vykdymas susijęs su padidėjusiu pavojumi pareigūnų gyvybei ar sveikatai, arba yra nužudomas, jo sveikata yra sutrikdoma dėl tarnybinių pareigų vykdymo ar pareigūno statuso. Toks šių socialinių garantijų tarpusavio santykis matyti ir iš Vidaus tarnybos statuto ir Vidaus tarnybos statuto patvirtinimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamojo rašto“ (Konstitucinio Teismo 2007 m. lapkričio 22 d. nutarimas).

7.5. Taigi Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas minėtų Vidaus tarnybos statuto nuostatų kontekste reiškia, kad policijos įstaigos, išmokėjusios draudimo išmokas, kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas tarnybos metu (išskyrus nedraudiminius įvykius), ar kompensacijas – tik tais atvejais, kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas (susižaloja) tarnybinių pareigų vykdymo metu, jei tarnybinių pareigų vykdymas susijęs su padidėjusiu pavojumi pareigūnų gyvybei ar sveikatai, arba yra nužudomas, jo sveikata yra sutrikdoma dėl tarnybinių pareigų vykdymo ar pareigūno statuso, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

8. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime minėta, kad pagal Civiliniame kodekse nustatytą žalos atlyginimo teisinį reguliavimą padarytą žalą turi visiškai atlyginti atsakingas asmuo, išskyrus atvejus, kai įstatymai ar sutartis nustato ribotą atsakomybę. Šiame nutarime taip pat minėta, kad pagal Civiliniame kodekse nustatytą teisinį reguliavimą asmuo, atlyginęs dėl kito asmens veiksmų atsiradusią žalą, turi teisę regresu tvarka išreikalauti iš žalą padariusio asmens tokio dydžio sumą, kokią nukentėjusiam asmeniui turėjo atlyginti žalą padaręs asmuo. Tai reiškia, kad regresu (atgręžtinio reikalavimo) teisė į žalą padariusį asmenį yra nustatyta įstatyme – Civiliniame kodekse.

Taigi Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkto (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) nuostata „įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis Civilinio kodekso nustatyta tvarka“ reiškia, kad policijos įstaigos, išmokėjusios draudimo sumas ir kompensacijas nukentėjusiam pareigūnui ar jo šeimos nariams, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis dėl tokio dydžio

sumos, kokią nukentėjusiam asmeniui turėjo atlyginti žalą padaręs asmuo.

9. Vadinasi, pagal pareiškėjų ginčijamą teisinį reguliavimą, nustatytą Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija), policijos įstaigos, išmokėjusios draudimo išmokas kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas tarnybos metu (išskyrus nedraudiminius įvykius), ar kompensacijas – tik tais atvejais, kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas (susižaloja) tarnybinių pareigų vykdymo metu, jei tarnybinių pareigų vykdymas susijęs su padidėjusiu pavojumi pareigūnų gyvybei ar sveikatai, arba yra nužudomas, jo sveikata yra sutrikdoma dėl tarnybinių pareigų vykdymo ar pareigūno statuso, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis dėl tokio dydžio sumos, kokią nukentėjusiam asmeniui turėjo atlyginti žalą padaręs asmuo.

10. Minėta, kad pagal pareiškėjų – Kauno apygardos teismo (prašymas Nr. 1B-6/2010) ir Vilniaus apygardos teismo (prašymai Nr. 1B-46/2010, 1B-71/2010, 1B-23/2011) prašymus šioje konstitucinės justicijos byloje tiriama, ar Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punktas (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tiek, kiek jame nustatyta, kad policijos įstaigos, išmokėjusios draudimo sumas ir kompensacijas, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis Civilinio kodekso nustatyta tvarka, neprieštarauja Konstitucijos 30 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

10.1. Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje nustatyta: „Asmeniui padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimą nustato įstatymas.“

Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje *expressis verbis* minimos dvi žalos rūšys: materialinė ir moralinė žala, t. y. (atitinkamai) turtiniai praradimai ir dvasinio (neturtinio) pobūdžio skriaudos (jas gali sukelti ir fizinis skausmas), kurias tik sąlygiškai galima įvertinti ir kompensuoti materialiai. Įstatymų leidėjas privalo paisyti šios konstitucinės distinkcijos. Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje minimos žalos rūšys įstatymuose gali būti įvardijamos ir kitais terminais, jeigu tik šiais terminais nėra paneigiama (iškreipiama) šių žalos rūšių konstitucinė samprata (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalies nuostatą, kad asmeniui padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimą nustato įstatymas, yra konstatavęs, kad šioje dalyje yra įtvirtinta įstatymų leidėjo pareiga išleisti įstatymą ar įstatymus, nustatančius žalos atlyginimą asmeniui už jam padarytą materialinę ir moralinę žalą, kad įstatymuose turi būti užtikrintas realus pažeistų žmogaus teisių ir laisvių gynimas, kuris turi būti derinamas su kitų Konstitucijoje įtvirtintų vertybių apsauga, taip pat kad Konstitucijoje garantuojama asmens teisė į neteisėtais veiksmais padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimą, įskaitant teisminį žalos išieškojimą (Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 30 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

Minėti bendrieji konstituciniai žalos atlyginimo nukentėjusiam asmeniui pagrindai kyla *inter*

alia iš konstitucinių teisingumo, teisinės valstybės principų.

Konstitucinis būtinumo atlyginti asmeniui padarytą materialinę ir moralinę žalą principas neatsiejamas nuo Konstitucijoje įtvirtinto teisingumo principo: įstatymais turi būti sudarytos visos reikiamos teisinės prielaidos padarytą žalą atlyginti teisingai (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarimas). Taigi pagal Konstituciją imperatyviai reikalaujama įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad asmuo, kuriam buvo padaryta žala, visais atvejais galėtų reikalauti teisingo jos atlyginimo ir tą atlyginimą gauti.

10.2. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstituciniu teisinės valstybės principu turi būti vadovaujama ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose taip pat ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas, be kitų reikalavimų, suponuoja ir tai, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės, kad visos valstybės valdžią įgyvendinančios ir kitos valstybės bei savivaldybių institucijos, visi pareigūnai turi veikti vadovaudamiesi teise, paklusdami Konstitucijai ir teisei, kad Konstitucija turi aukščiausią teisinę galią ir kad visi teisės aktai turi atitikti Konstituciją.

Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas suponuoja teisės aktų hierarchiją. Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad šis konstitucinis principas neleidžia poįstatyminiais teisės aktais (taigi ir Vyriausybės nutarimais) nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytu įstatyme, kad poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai, kad poįstatyminiai teisės aktai turi būti priimami remiantis įstatymais, kad poįstatyminis teisės aktas yra įstatymo normų taikymo aktas, nepaisant to, ar tas aktas yra vienkartinio (*ad hoc*) taikymo, ar nuolatinio galiojimo (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 6 d., 2010 m. kovo 9 d. nutarimai). Konstitucija draudžia žemesnės galios teisės aktais reguliuoti tuos santykius, kurie gali būti reguliuojami tik aukštesnės galios teisės aktais (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. lapkričio 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimai).

11. Sprendžiant, ar Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punktą (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tiek, kiek jame nustatyta, kad policijos įstaigos, išmokėjusios draudimo sumas ir kompensacijas, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis Civilinio kodekso nustatyta tvarka, neprieštarauja Konstitucijos 30 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, pažymėtina, kad, kaip minėta šiame Konstitucinio Teismo nutarime, Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinta įstatymų leidėjo pareiga išleisti įstatymą ar įstatymus, nustatančius žalos atlyginimą asmeniui už jam padarytą materialinę ir moralinę žalą, kad įstatymuose turi būti užtikrintas realus pažeistų žmogaus teisių ir laisvių gynimas, kuris turi būti derinamas su kitų Konstitucijoje įtvirtintų vertybių apsauga. Šiame nutarime taip pat minėta, kad Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas suponuoja

teisės aktų hierarchiją, kad šis konstitucinis principas neleidžia poįstatyminiais teisės aktais (taigi ir Vyriausybės nutarimais) nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytoju įstatyme, kad poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai.

Šiame nutarime konstatuota, kad regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisė į žalą padariusį asmenį yra nustatyta įstatyme – Civiliniame kodekse.

Taigi policijos įstaigų, išmokėjusių draudimo sumas ir kompensacijas, reikalavimo (regreso) teisė į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis yra nustatyta ne tik ginčijamame Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija), bet ir įstatyme.

Vadinasi, nėra pagrindo teigti, kad Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį *inter alia* policijos įstaigos, išmokėjusios draudimo sumas ir kompensacijas, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis Civilinio kodekso nustatyta tvarka, pažeidžia iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančią teisės aktų hierarchiją ir Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą nuostatą, kad asmeniui padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimą nustato įstatymas.

12. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punktas (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tiek, kiek jame nustatyta, kad policijos įstaigos, išmokėjusios draudimo sumas ir kompensacijas, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis Civilinio kodekso nustatyta tvarka, neprieštarauja Konstitucijos 30 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

13. Minėta, kad pareiškėjai – Kauno apygardos teismas (prašymas Nr. 1B-6/2010) ir Vilniaus apygardos teismas (prašymas Nr. 1B-46/2010) *inter alia* prašo ištirti, ar Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punktas (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tiek, kiek, pasak pareiškėjų, jame nėra nustatyta aiškios kompensacijas pagal Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnį išmokėjusių įstaigų regreso teisės į žalą padariusį asmenį taikymo apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Pareiškėjai preziumuoja, kad pagal Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte nustatytą teisinį reguliavimą Policijos departamentas prie VRM, išmokėjęs kompensaciją ir atlyginęs nukentėjusiajam daugiau žalos nei jos faktiškai buvo padaryta bei įgydamas reikalavimo teisę į išmokėtos sumos dalį, viršijančią nukentėjusiojo patirtus nuostolius, įgyja daugiau teisių, nei jų turėjo pradinis kreditorius, ir tokiu atveju valstybės interesai

ginami labiau nei žalą padariusio asmens.

14. Pareiškėjai, teigdami, kad Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) nėra nustatyta aiškios kompensacijos pagal Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnį išmokėjusių įstaigų regresio teisės į žalą padariusį asmenį taikymo apimties, neatsižvelgia į Civilinio kodekso normas, nustatančias regresio teisės į atsakingą už žalą asmenį apimtį.

Minėta, kad pagal teisinį reguliavimą, nustatytą Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija), policijos įstaigos, išmokėjusios draudimo išmokas, kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas tarnybos metu (išskyrus nedraudiminius įvykius), ar kompensacijas – tik tais atvejais, kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas (susižaloja) tarnybinių pareigų vykdymo metu, jei tarnybinių pareigų vykdymas susijęs su padidėjusiu pavojumi pareigūnų gyvybei ar sveikatai, arba yra nužudomas, jo sveikata yra sutrikdoma dėl tarnybinių pareigų vykdymo ar pareigūno statuso, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis dėl tokio dydžio sumos, kokią nukentėjusiam asmeniui turėjo atlyginti žalą padaręs asmuo.

Taip aiškinant Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkte (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą nebelieka pareiškėjų prašymuose išdėstytų abejonių dėl jo atitikties Konstitucijai, o šias abejones pagrindžiantys argumentai nebelaikytini teisiniais argumentais pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą. Vadinas, pareiškėjų prašymuose keliamas ne Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punkto (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) atitikties Konstitucijai, o jo aiškinimo, taigi ir taikymo, klausimas.

15. Minėta, kad Konstitucinis Teismas, kaip jis yra konstatavęs, pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų, taip pat kad tokius klausimus sprendžia institucija, turinti įgaliojimus taikyti teisės aktus; jei įstatymuose yra neaiškumų, dviprasmybių, spragų, tai pašalinti yra įstatymų leidėjo pareiga; įstatymų leidėjo neišspręsti teisės taikymo klausimai yra teismų praktikos dalykas; taigi įstatymų leidėjo neišspręstus teisės taikymo klausimus gali spręsti teismai, nagrinėjantys ginčus dėl atitinkamų teisės aktų (jų dalių) taikymo; prašymai išaiškinti, kaip turi būti taikomos įstatymo (ar kito teisės akto) nuostatos, yra nežinybingi Konstituciniam Teismui.

16. Pažymėtina, jog, kaip minėta, tai, kad byloje dėl pareiškėjo prašymo nėra tyrimo dalyko, reiškia, kad prašymas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu prašymo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu atsisakymo nagrinėti prašymą pagrindai buvo nustatyti pradėjus nagrinėti bylą Konstitucinio Teismo posėdyje, priimamas sprendimas nutraukti bylą.

17. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjų – Kauno apygardos teismo (prašymas Nr. 1B-6/2010) ir Vilniaus apygardos teismo (prašymas Nr. 1B-46/2010) prašymus ištirti, ar Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 patvirtintų Sąlygų 26 punktą (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) tiek, kiek, pasak pareiškėjų, jame nėra nustatyta aiškios kompensacijos pagal Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnį išmokėjusių įstaigų regresio teisės į žalą padariusį asmenį taikymo apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutrauktina.

VI

Dėl Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 „Dėl Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių 49 punkto atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos teismas (prašymas Nr. 1B-46/2010) *inter alia* prašo ištirti, ar Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 (2008 m. vasario 24 d. redakcija) patvirtintų Taisyklių 55 punktą tiek, kiek, pasak pareiškėjo, jame nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokos, ligos pašalpos, netekto darbingumo pensijos ar kompensacijos, mokamos pagal teisės aktus dėl eismo įvykio metu patirto sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, ir laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1.1. Vyriausybė 2004 m. birželio 23 d. priėmė nutarimą Nr. 795 „Dėl Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių patvirtinimo“, kuriuo patvirtino Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisykles. Šis Vyriausybės nutarimas įsigaliojo 2004 m. birželio 30 d.

Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių (2004 m. birželio 23 d. redakcija) 49 punkte buvo nustatyta: „Socialinio draudimo išmokos, mokamos dėl eismo įvykio metu patirto sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, ir laidojimo pašalpa įskaitomos į atlygintinos žalos dydį. Atsakingas draudikas ar Biuras moka nukentėjusiam trečiajam asmeniui likusios žalos dydžio išmoką, kiek jos nepadengia socialinis draudimas ir privalomasis sveikatos draudimas. Jeigu asmuo dėl eismo įvykio miršta, jo laidojimo išlaidos atlyginamos

mirusiojo šeimos nariams arba kitiems jį laidojusiems asmenims tiek, kiek jos viršija laidojimo pašalpas, gautas pagal teisės aktus.“

1.2. Vyriausybė 2008 m. vasario 13 d. priėmė nutarimą Nr. 122 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimo Nr. 795 „Dėl Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriuo pakeitė Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimą Nr. 795 ir jį išdėstė nauja redakcija. Šis Vyriausybės nutarimas įsigaliojo 2008 m. vasario 24 d.

Minėta, kad pareiškėjas prašo ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja *inter alia* Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 (2008 m. vasario 24 d. redakcija) patvirtintų Taisyklių 55 punktas. Taigi pareiškėjo prašyme nurodyta ne Vyriausybės nutarimo priėmimo, bet jo įsigaliojimo data.

Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 (2008 m. vasario 13 d. redakcija) patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių 55 punkte nustatyta: „Socialinio draudimo išmokos, ligos pašalpos, netekto darbingumo pensijos ar kompensacijos, mokamos pagal teisės aktus dėl eismo įvykio metu patirto sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, ir laidojimo pašalpos įskaitomos į atlygintinos žalos dydį. Atsakingas draudikas ar Biuras moka nukentėjusiam trečiajam asmeniui likusios žalos dydžio draudimo išmoką, kiek jos nepadengia socialinis draudimas ir privalomasis sveikatos draudimas. Jeigu asmuo dėl eismo įvykio miršta, jo laidojimo išlaidos atlyginamos mirusiojo šeimos nariams arba kitiems jį laidojusiems asmenims tiek, kiek jos viršija laidojimo pašalpas, gautas pagal teisės aktus.“

1.3. Palyginus teisinį reguliavimą, nustatytą Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Taisyklių 49 punkte, su nustatytoju Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 (2008 m. vasario 13 d. redakcija) patvirtintų Taisyklių 55 punkte matyti, jog jis skiriasi tik tuo, kad Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 (2008 m. vasario 13 d. redakcija) patvirtintų Taisyklių 55 punkte yra išvardyta daugiau išmokų, mokamų dėl eismo įvykio metu patirto sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, kurios yra įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, – dar nurodytos ligos pašalpos, netekto darbingumo pensijos ir kompensacijos.

1.4. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos teismas prašo ištirti Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 (2008 m. vasario 13 d. redakcija) patvirtintų Taisyklių 55 punkto atitinkama apimtimi atitiktą Konstitucijai, tačiau iš jo prašymo ir nagrinėjamos civilinės bylos medžiagos matyti, kad eismo įvykis, dėl kurio atsirado žala ir dėl jos atlyginimo ir regresinio reikalavimo kilo ginčas, įvyko 2006 m. vasario 10 d. Todėl pareiškėjo nagrinėjamoje civilinėje byloje taikytinas ne ginčijamas Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 (2008 m. vasario 13 d. redakcija) patvirtintų Taisyklių 55 punkte, o Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Taisyklių 49 punkte nustatytas reguliavimas.

1.5. Taigi Konstitucinis Teismas toliau tirs, ar Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 49 punktas tiek, kiek, pasak pareiškėjo, jame nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokos ir laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimo Nr. 795 preambulėje nurodyta, kad nutarimas priimamas vadovaujantis *inter alia* Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 16 dalimi. Paminėtina, kad Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio „Išmokos mokėjimo tvarka“ 16 dalyje nustatyta: „Žalos nustatymo ir išmokų mokėjimo tvarką nustato Vyriausybė.“

Taigi Vyriausybė Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklės patvirtino įgyvendindama įstatymą.

3. Minėta, kad Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Taisyklių 49 punkte buvo nustatyta: „Socialinio draudimo išmokos, mokamos dėl eismo įvykio metu patirto sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, ir laidojimo pašalpa įskaitomos į atlygintinos žalos dydį. Atsakingas draudikas ar Biuras moka nukentėjusiam trečiajam asmeniui likusios žalos dydžio išmoką, kiek jos nepadengia socialinis draudimas ir privalomasis sveikatos draudimas. Jeigu asmuo dėl eismo įvykio miršta, jo laidojimo išlaidos atlyginamos mirusiojo šeimos nariams arba kitiems jį laidojusiems asmenims tiek, kiek jos viršija laidojimo pašalpas, gautas pagal teisės aktus.“

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat minėta, kad Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje buvo nustatyta: „Socialinio draudimo išmokos, mokamos tais atvejais, kai sužalojama sveikata ar atimama gyvybė, ir įstatymų nustatytais atvejais mokama laidojimo pašalpa įskaitomos į atlygintinos žalos dydį. Draudikas ar Biuras moka nukentėjusiam trečiajam asmeniui likusios žalos dydžio išmoką, kiek jos nepadengė socialinis draudimas ar privalomasis sveikatos draudimas. Draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos teisės aktų nustatyta tvarka įgyja regreso teisę į atsakingą draudiką arba, jei tokio nėra, į žalą padariusį asmenį.“

Palyginus teisinį reguliavimą, nustatytą Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 49 punkte, su nustatytoju Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje konstatuotina, kad pareiškėjo ginčijamu aspektu jis yra toks pat.

4. Pareiškėjas, ginčydamas Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų

Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 49 punkto atitiktį Konstitucijai, nurodo, kad dalis pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą ir Vidaus tarnybos statutą nukentėjusiajam mokamų išmokų nėra žalos atlyginimas civilinės deliktinės atsakomybės požiūriu, nes jų dydis nepriklauso nuo faktiškai patirtos žalos dydžio, todėl Vyriausybė, nenustatydama, kiek nukentėjusiajam išmokėtos socialinio draudimo ir kitos teisės aktuose numatytos išmokos įskaitomos į atlygintinos žalos dydį, taip pat kiek jos gali būti išieškotos regresu tvarka iš žalą padariusio asmens, nukrypo nuo Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų žalos atlyginimo instituto principų, konstitucinių asmenų lygybės, teisinės valstybės principų, žalą padariusiam asmeniui perkėlė Konstitucijos 52 straipsnyje įtvirtintą valstybės pareigą teikti socialinę paramą.

Pareiškėjo prašymas ištirti Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 49 punkto atitinkama apimtimi atitiktį Konstitucijai yra grindžiamas tais pačiais argumentais, kaip ir prašymas ištirti Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalies atitiktį Konstitucijai.

5. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime minėta, jog teisinį reguliavimą, nustatytą Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje, aiškinant kartu su nustatytoju CK 6.290 straipsnio 1, 3 dalyse pažymėtina, kad:

– socialinio draudimo išmokos, mokamos tais atvejais, kai sužalojama sveikata ar atimama gyvybė, ir įstatymų nustatytais atvejais mokama laidojimo pašalpa įskaitomos į turtinės žalos, kurią dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo patyrė nukentėjęs asmuo ar jo šeimos nariai, dydį;

– draudimo išmokas išmokėjusios socialinio draudimo įstaigos teisės aktų nustatyta tvarka įgyja reikalavimo teisę į atsakingą draudiką arba, jei tokio nėra, į žalą padariusį asmenį dėl tokio dydžio socialinio draudimo išmokos ar jos dalies, kiek ja atlyginama dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala, t. y. tais atvejais, kai draudimo išmoka yra lygi nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydžiui arba mažesnė už jį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į atsakingą draudiką arba, jei tokio nėra, į žalą padariusį asmenį dėl visos draudimo išmokos, o tuo atveju, kai draudimo išmoka yra didesnė už nukentėjusiam asmeniui padarytos turtinės žalos dydį, socialinio draudimo įstaiga turi reikalavimo teisę į atsakingą draudiką arba, jei tokio nėra, į žalą padariusį asmenį dėl socialinio draudimo išmokos dalies, kuria atlyginama nukentėjusiam asmeniui ar jo šeimos nariams padaryta turtinė žala,

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat minėta, jog taip aiškinant Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d.

redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą nebelieka pareiškėjų prašymuose išdėstytų abejonių dėl jo atitikties Konstitucijai, o šias abejones pagrindžiantys argumentai nebelaikytini teisiniais argumentais pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą; vadinasi, pareiškėjų prašymuose keliamas ne Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalies atitikties Konstitucijai, o jos aiškinimo, taigi ir taikymo, klausimas.

Paminėtina, kad šios konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo prašymą (Nr. 1B-46/2010) ištirti, ar Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, taip pat laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutraukta.

6. Konstatavus, kad teisinis reguliavimas, nustatytas Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 49 punkte, ir teisinis reguliavimas, nustatytas Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalyje, pareiškėjo ginčijamu aspektu yra toks pat ir kad pareiškėjo prašymas ištirti Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 49 punkto atitinkama apimtimi atitiktį Konstitucijai yra grindžiamas tais pačiais argumentais, kaip ir prašymas ištirti Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalies atitiktį Konstitucijai, konstatuotina ir tai, kad, remiantis tais pačiais argumentais, kurių pagrindu nutraukta šios konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo (prašymas Nr. 1B-46/2010) prašymą ištirti, ar Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalis tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, taip pat laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutraukta ir konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo prašymą (Nr. 1B-46/2010) ištirti, ar Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 49 punktas tiek, kiek, pasak pareiškėjo, jame nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokos ir

laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 2 daliai, 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56, 69 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 „Dėl Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“ patvirtintų Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų 26 punktą (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija; Žin., 2002, Nr. 124-5662) tiek, kiek jame nustatyta, kad policijos įstaigos, išmokėjusios draudimo sumas ir kompensacijas, įgyja reikalavimo (regreso) teisę į žalą padariusius juridinius ir fizinius asmenis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

2. Nutraukti bylos dalį dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (2000 m. liepos 18 d. redakcija; Žin., 2000, Nr. 74-2262) 6.290 straipsnio 1 dalies tiek, kiek, pasak pareiškėjų, joje nėra nustatytos aiškios socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, įskaitymo į atlygintinos žalos dydį ribos, ir tiek, kiek, pasak pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo (prašymas Nr. 1B-46/2010), joje nėra nustatyta aiškios socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, sąvokos, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

3. Nutraukti bylos dalį dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (2000 m. liepos 18 d. redakcija; Žin., 2000, Nr. 74-2262) 6.290 straipsnio 3 dalies tiek, kiek, pasak pareiškėjų, joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų regreso teisės reikalauti žalos atlyginimo iš ją padariusio asmens taikymo apimties, ir tiek, kiek, pasak pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo (prašymas Nr. 1B-46/2010), joje nėra nustatyta aiškios draudimo išmokas išmokėjusių socialinio draudimo įstaigų sąvokos, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

4. Nutraukti bylos dalį dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (2000 m. liepos 18 d. redakcija; Žin., 2000, Nr. 74-2262) 6.1015 straipsnio 1 dalies tiek, kiek joje draudžiama draudiko subrogacija į žalą padariusį asmenį draudimo nuo nelaimingų atsitikimų atveju, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

5. Nutraukti bylos dalį dėl Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės

atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija; Žin., 2004, Nr. 46-1498) 19 straipsnio 10 dalies tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokų, mokamų sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo atvejais, taip pat laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

6. Nutraukti bylos dalį dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 530 „Dėl Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“ patvirtintų Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų 26 punkto (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija; Žin., 2002, Nr. 124-5662) tiek, kiek, pasak pareiškėjo, jame nėra nustatyta aiškios kompensacijas pagal Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto patvirtinimo įstatymu patvirtinto Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnį išmokėjusių įstaigų regreso teisės į žalą padariusį asmenį taikymo apimties, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

7. Nutraukti bylos dalį dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 „Dėl Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 49 punkto (Žin., 2004, Nr. 100-3718) tiek, kiek, pasak pareiškėjo, jame nėra nustatyta aiškių socialinio draudimo išmokos ir laidojimo pašalpos įskaitymo į atlygintinos žalos dydį bei atlygintinos žalos rūšį (turtinę ir (ar) neturtinę) ribų ir apimties, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Egidijus Bieliūnas
Toma Birmontienė
Pranas Kuconis
Gediminas Mesonis
Egidijus Šileikis
Romualdas Kęstutis Urbaitis
Dainius Žalimas